Sayı 11 (263)
Kasım 2016
Yıl XXIV

ISSN: 1312-9872

Yayın Sahibi
BULGARİSTAN MÜSLÜMANLARI BAŞMÜFTÜLÜĞÜ

Yayın Türü
Aylık, süreli

Editör
Heyet

Dizgi ve Tasarım
Salih M. Şabanov
s.sabanov@grandmufti.bg

Adres
Sofya 1000
ul. „Bratya Miladinovi" 27
Müslümanlar Dergisi

Temsilcilikler
Bölge Müftülükleri
Cami Encümenlikleri

Online
www.grandmufti.bg
muslumani@grandmufti.bg

Baskı:
Sky Print

Abone Ücretleri
Yıllık: 24,00 lv.
Altı aylık: 12,00 lv.
Üç aylık: 6,00 lv.

KUR'ÂN YETER... AMA SÜNNET MODELİMİZ, AKIL REHBERİMİZ OLURSA...

İnsanları yaratan Allah Teâlâ, kyamet gününe kadar onlara doğru yolu gösterip rehberlik edecek ve tek otorite olarak geçerli olacak son mesajını Hazreti Muhammed (s.a.s.) vasıtasıyla Kur'ân ismini vererek göndermiştir. Kur'ân-ı Kerim, iç zenginliği ve esnek bir yapıya sahip olmasıyla her zaman ve herkese hitap etmekte, her soru ve ihtiyaca cevap vermektedir. Ama herkesin onu doğru anladığını, soru ve ihtiyaçlarına cevap bulduğunu ifade etmek tarihî gerçekleri inkâr etmek olur.

Bundan dolayı insanlık tarihi boyunca binlerce peygamber gönderen Cenâb-ı Allah, son olarak ve kıyamete kadar ardından başkası gelmemek üzere Hazreti Muhammed'i peygamber olarak göndermiştir. O, Kur'ân-ı Kerim'i hem açıklamış, hem yorumlamış, hem nasıl anlaşılması gerektiğini göstermiş, hem de uygulamıştır. O, Kur'ân-ı Kerim'in canlı bir parçasıdır. Kur'ân-ı Azimüşşânın ifadesiyle Peygamber Efendimiz, uyulmak, itaat edilmek, örnek alınmak üzere insanlar arasından özel olarak seçilerek gönderilmiştir. O yüzden Kur'ân-ı Kerim ve Hazreti Muhammed'in sözlü ve uygulamalı mirası olan sünnet-i seniyye et ve kemik gibidir. Birbirinden ayrılmazlar. Ayrılmaları acılara sebep olur; ölüme bile... Bunun böyle olduğuna tarih şehadet etmekte, günümüzde yaşanan pek çok acıklı olay da bir kez daha doğrulamaktadır.

Kur'ân-ı Kerim'i 1400 yıldır hayatın merkezinde tutan ve kıyamete kadar böyle devam etmesini sağlayan ise insanlığın muhtaç olduğu herşeyi üretebilecek bir öze, 'maya'ya sahip olmasıdır. Bu mayanın kullanma usulünü bizlere Peygamber Efendimiz canlı örnekleriyle göstermiş ve bu bir "şirket sırrı" gibi ilmî silsile ile nesilden nesile aktarılmıştır. Bu tezgâhtan geçmeyenler ise sadece mayaladıklarını zannederler, ama sadra şifa bir ürün elde edemezler.

Bu özü, mayayı günümüz şartlarında kullanmanın yolu, bu işin derdini çekmiş İmam Gazali'nin ifadesiyle "mi'yâr" diyebileceğimiz ilmî silsileden nasibini almış akıldan geçmektedir. Akıl, her derde derman olan Kur'ân-ı Kerim ve sünnet-i seniyyenin dozajını toplumun ihtiyacına göre ayarlar. Bu şekilde hem hastalıklar tedavi edilir, hem de aşırı dozajdan zehirlenme olmaz.

Kur'ân ile aydınlanan aklın rehberliğinde sünnet yolunda yürüyenlere selâm olsun...

Vedat S. Ahmed

İÇİNDEKİLER

02 Mübarek Topraklar Bağrı Yanıkları Sabrısızlıkla Bekliyor...
05 Yeni Dünya Düzeni!
06 Kur'ân-Sünnet İlişkisi
08 Peygambersiz İslâm Söylemi
10 Zamanın Önemi
12 Anne - Baba Hakkı
14 Aile İçi Eğitim
16 Eğridereli Hasan Vehbi Efendi
17 Filibe'deki Tarihî Muradiye Camii

İmzalı yazılardan, ilan ve reklamlardan reklam sahipleri sorumludur. • Sayın okuyucularımız, dergimizin sayfalarında ayet-i kerime, hadis mealleri ve mübarek isimler bulunduğu için yerlere atılmamasını rica ediyoruz.

Yüksek İslâm Şurası Başkanı
Vedat S. AHMED ile hac organizasyonu….

MÜBAREK TOPRAKLAR BAĞRI YANIKLARI SABRISIZLIKLA BEKLİYOR…

▶ ***Sizler 5 yıldır Başmüftülük hac organizayonunun başındasınız… Haccı İslâm'ın beş şartından biri olarak biliyoruz, ama bu konuda biraz daha geniş bilgi verebilir misiniz?***

Malûmunuz olduğu üzere hac bizim en önemli ibadetlerimizden birisidir. Ne zaman farz kılındığı konusunda ihtilâf olmakla birlikte çoğunluğa göre hicretin 9. senesinde farz kılınmıştır. O zaman Müslümanlar tarafından ilk defa Hazreti Ebû Bekir'in öncülüğünde (emirliğinde) yerine getirilmiş, ertesi sene Peygamber Efendimiz hac farizasını ifa etmiştir. Bu, İslâm tarihinde Vedâ Haccı olarak bilinmektedir.

Hac, belirli şartları taşıyanların ömürlerinde bir defa yerine getirmeleri farzdır. Ama imkânı olanlar birden fazla da hacca gidebilir. Sağlığı elverişli olup gerekli maddî imkânlara sahip olan ve yerine getirmeye engeli bulunmayan Müslümanlara farzdır.

Anahatlarıyla hac, Mikat sınırları denen belirli yerlere varmadan önce ihrama girerek normalde mübah olan bazı şeylerin geçici bir zaman için haram olmasıyla başlayıp Mekke'de Kâbe'yi tavaf etmek, Safâ ile Merve arasında sa'y yapmak, Arefe gününü Mekke yakınlarındaki Arafat'ta vakfe yaparak, Kurban Bayramı gecesini Müzdelife'de vakfe yaparak geçirmek, sabahında da şeytan taşlama, kurban kesme ve tıraş olma gibi dinî ritüelleri yerine getirmek ve tekrar Kabe'ye giderek ziyaret tavafı yapmaktan ibarettir. Bir de Mekke'den ayrılırken vedâ tavafı yapılması söz konusudur. Mekke'ye gelenlerin Medine'ye giderek Peygamber Efendimizi ziyaret etmeleri de kuvvetli bir sünnet olmakla birlikte gönlümüzdeki Peygamber sevgisi sebebiyle hacılığın olmazsa olmazı haline gelmiştir.

▶ ***Bulgaristan Müslümanlarının hac organizasyonunu kim duzenliyor?***

Bulgaristan Müslümanlarının kutsal toprakları ziyaret ederek hac ibadetlerini yerine getirme ile ilgili organizasyon Başmüftülüğümüz tarafından yapılmaktadır. Bu konudaki çalışmalarımız uzun zamandan beri yapılmakta, ancak 2012 yılında Yüksek İslâm Şurası tarafından kabul edilen Hac ve Umre Organizasyonu Yönetmeliği ile yeni bir düzenleme getirilmiştir. Bu çerçevede hizmetlerin daha şeffaf ve kaliteli bir şekilde yürütülmesi için yine Yüksek İslâm Şurası tarafından Hac ve Umre Komisyonu kurulmuştur. Komisyon, beş üyeden oluşmaktadır, başkanlığını ise Başmüftümüz Mustafa Hacı yapmakatadır

Hac organizasyonunun asıl kısmı hac mevsiminde Mekke ve Medine'de gerçekleşiyor. Bu hizmetimizi beş yıldır başında bulunduğum hac organizasyon ekibimiz gerçekleştiriyor. Bu işleri özveriyle Başmüftülük Hac Dairesi ve başındaki uzmanımız Cemal İsa yürütüyor. 24 saat görev başında olan tecrübeli din görevlisi ekibimizin büyük desteklerini görüyoruz. Hac ekibine birkaç yıl katılan tecrübe sahibi arkadaşlarımızla birlikte her yıl değişen görevlilerimiz oluyor. Aralarında kadın hacılarımıza daha iyi hizmet sunmak için kadın görevlilerimiz de var. İlaveten doktor ve hemşireden oluşan sağlık ekibimiz var. Tabii, bir de işin organize edilmesi kısmında Başmüftülük personelinin bir kısmı, Bölge Müftülüklerimiz, imam ve encümenlerimiz, Türkiye'deki temsilcilerimizin gayretleri göz ardı edilmemesi gerekiyor.

▶ ***Başmüftülük ne zamandan beri hac teşkilâtı yapıyor, ilgi var mı?***

Başmüftülük hac teşkilatını 1991 yılından bu yana yapmaktadır. Bu zaman zarfında ülkemizden 5000'in üzerinde kişi hacca gitmiştir. Bunların kâhir ekseriyeti Başmüftülük teşkilâtıyla kutsal toprakları görme imkânına kavuşmuştur. Ülkenin dinî yapısı ve iktisadî standartları göz önünde bulundurulduğunda ilgi var denilebilir, ancak daha fazla da olabilir. Bu noktada bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmaları yapıyoruz.

▶ ***Bulgaristan Müslümanlarına tanıtım nasıl yapılıyor, bölgelerdeki hac faaliyetleriniz nasıl?***

Bulgaristan'da hac farizası konusunda bilgilendirme genellikle camilerde vaaz ve Cuma hutbelerinde yapılmaktadır. Ayrıca Başmütülüğümüzün yayınladığı Müslümanlar dergisi, değişik basın ve yayın organları, sosyal medya vasıtasıyla da Müslüman halk bilgilendirilmektedir. Dinî ve kültürel etkinliklerde, radyo ve televizyonlarda da imkânlar ölçüsünde tanıtım yapılmaktadır. Ancak hac hizmetlerimizi en güzel şekilde tanıt-

Bulgaristan hacıları

manın yolu bizim organizasyonumuzla bizzat hacca giden kişilerin değerlendirmeleri ve eş dostlarıyla yaptıkları paylaşımlarıdır.

▶ *Türkiye'deki Bulgaristan vatandaşları nasıl yararlanabilir hac organizasyonundan?*

Bizim hac organizasyonumuz Bulgaristan vatandaşlarına yöneliktir. Bilindiği üzere Türkiye'de birkaç yüz bin Bulgaristan vatandaşlığına sahip insanımız yaşamaktadır. Dolayısıyla onlar da bizim hizmetlerimizden faydalanarak teşkilâtımızla hacca gidebilirler.

Bizimle bugüne kadar birçok Türkiyeli Bulgaristan göçmeni kardeşimiz hacca geldi. Hatta birçoğu aynı memleket, kültür, anlayış ve hatta dili kullanmaktan dolayı Başmüftülüğümüzün organizasyonunu tercih ettiklerini ifade ediyorlar. O yüzden bizim Çorlu, İstanbul, Bursa, Gebze ve İzmir'de temsilcilerimiz var. Bu şehirlerin haricinde de pek çok hacımız var. Bu konuda hem çalışmalarımızı duyurmak, hem de hacılarımızla bağlarımızı canlı tutmak amacıyla bulundukları yerlerde buluşmalar, mevlidler, ziyaretler organize ediyoruz. 2015 ve 2016 senelerinde Bursa'da mevlid, Bursalı hacılarımızdan birinin kurban ikramında bulunduk, Bursa, İstanbul ve Çorlu'da buluşma gerçekleştirdik. Bu tür etkinlikler bundan sonra da devam edecek inşallah.

▶ *Bu yıl kaç kişi götürdünüz, kota bazında mı hac olayı?*

> *Hac, insana gönül zenginliği kazandırır, günahların bağışlanmasına, Müslümanlar arasında kardeşlik, birlik ve beraberlik, ümmet olma şururunun oluşmasına vesile olur. İnsanı karakter ve maneviyat bakımından olgunlaştırır.*

Bulgaristan'ın hac kontanjanı normalde 1000 kişi. Ancak birkaç seneden beri Mescid-i Haram'ı genişletme çalışmalarından dolayı kontenjanda yüzde 20 kesinti var, yani bu senenin kontenjanı 800. Bulgaristan'dan normalde 400-450 arası hacı gidiyor. Biz Başmüftülük olarak bunların yarısından fazlasını götürüyoruz. Bu sene 233 kişi Başmüfttülüğümüzün teşkilatıyla hac görevini ifa etti. Herhangi bir ciddî sıkıntı yaşanmadan bir aylık hac görevimizi yerine getirip sâlimen ve gânimen memleketimize döndük.

Burada şu hususu da ifade edelim; ülkemize tahsis edilen kontenjandan Başmüftülüğün dışında bazı özel şirketler de yararlanmaktadır. Komünist "Başmüftü" Nedim Gencev ve daha önce Başmüftülük hac organizasyonunda yer alıp usulsüzlük, süiistimal veya büyük maddî beklentiden dolayı yollarımızı ayırdığımız bazı şahıslar hac organize etmekte veya etmeye çalışmaktadırlar. Başmüftülüğümüz resmî bir kurumdur ve şeffaf çalışma usulü var. Bahsi geçen özel şirketlerle hiç bir alâkası yok. Ancak bunların kayıt yaparken bazen Başmüftülükle irtibatlı olduklarına dair sözler söylediklerini duyuyoruz. O yüzden kayıt yaptıracak hacı adaylarının bu hususta dikkatli olmaları gerekiyor.

▶ *Umre ziyaretlerini de Başmüftülük düzenliyor. Umreye kimler gidiyor, ilgi var mı?*

Başmüftülüğümüz uzun bir bekleyişten sonra umre organizasyonu da yapmaya başladı. İlk defa 2013 senesinde 21 kişinin katılımıyla umre kafilesi teşkilatlandırdık. Bu sayı 2014 senesinde 28'e, 2015'te 37, 2016'da ise 41'e çıktı. Ülkemizin farklı bölgelerinden umrecilerimiz var. Bu sene sayının artmasını bekliyoruz.

▶ *Bulgaristan Avrupa Birliği'nin en yoksul ülkesi. Müslümanlar için hac pahalı bir ibadet değil mi?*

Doğru, Bulgaristan Avrupa Birliğinin en fakir ülkesi, bundan da öte Bulgaristan'daki Müslümanlar da Bulgaristan'ın en fakir vatandaşları. Hac ise maliyeti olan bir ibadet. Buna da rağmen belirli düzeyde bir ilgi var. Bizler Başmüftülük olarak da fiyatı düşük tutmaya çalışıyoruz. Uluslararası döviz fiyatları ve Suudi Arabistan'daki hizmetlerin fiyatlarına göre hac bedelini belirliyoruz. Hac ve Umre Komisyonumuz bu sene hac bedelini 3000 Avro olarak belirledi. Biz, Başmüftülük kurumu olarak hizmeti ve insanlarımızın ibadetlerini ifa etmelerini önceliyoruz. Ancak şu anda bu fiyattan aşağı düşmek mümkün görünmüyor. Ayrıca komşu ülkelerle kıyasladığımızda bu fiyatın en düşük olduğunu görüyoruz.

Ayrıca herşeye rağmen azımsanmayacak sayıda insan böyle bir öneme sahip ibadet için verilecek miktarda parayı kısa zamanlık bir tatil için veriyorlar. O yüzden gönlüne Allah aşkı, Peygamber sevgisi düşen ve az buçuk imkânı olanlar bu maddî külfete katlanıyorlar. Kalbi bu ateşle yanıp tutuşmayanlar ise milyonlarından bir kuruşu bile böyle ulvî bir gayeye sarf etmiyorlar. İş biraz da, hatta büyük ölçüde gönül işi, aşk meselesi...

▶ *Hac konusunda yurtdışından kimlerle işbirliği yapıyorsunuz?*

Hac hizmetlerimizi güzel bir şekilde sunabilmek için farklı kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapıyoruz. Bu konuda başta Suudi Arabistan geliyor. Bundan sonraki çalışmalarımız esnasında Sofya'da yeni açılan Suudi Arabistan Büyükelçiliği ile daha iyi ilişkiler üçerisinde olacağımıza inanıyorum. Ayrıca Türkiye Diyanet İşleri Başkanlığı ile de çok iyi işbirliğimiz bulunmaktadır. Onların hac organizasayonu dünya çapında modeldir, o yüzden Diyanet'in birikiminden istifade etmekteyiz. Ayrıca farklı hizmetlerle ilgili işbirliği yaptığımız itibarlı şirketler, teşkilâtlar da vardır.

▶ *Dinî hizmetin dışında bu organizasyondan Başmüftülüğün bir çıkarı var mı?*

Evet, bizim için hac öncelikle bir ibadettir, dinî bir hizmettir. Ayrıca kültürel boyutu vardır. Ama haccın ticarî boyutunun olmadığını da söyleyemeyiz. Başmüftülüğümüz, ticarî koşulların elverdiği ölçüde bu hizmetten gelir de sağlamaktadır. Bu gelirler bütçemize girerek değişik hizmetlere harcanmaktadır. Kurslar, seminerler, kitap basımı gerçekleştirilmekte, camilerde ezan okuyan imamların maaşlarına katkı sağlanmaktadır. Dolayısıyla hacca giden kardeşlerimiz İslâmî çalışmalara maddî destek sağlamış olmaktadırlar. Bizi şirketlerden ayıran önemli hususlardan birisi de budur.

Son olarak haccın anlatılması ve duyurulması hususunda Müslümanlar dergisinin ifa ettiği önemli görev ve misyonu da görmezden gelmemek için çalışanlarına ve dağıtanlarına teşekkürü bir borç biliyorum. ۞

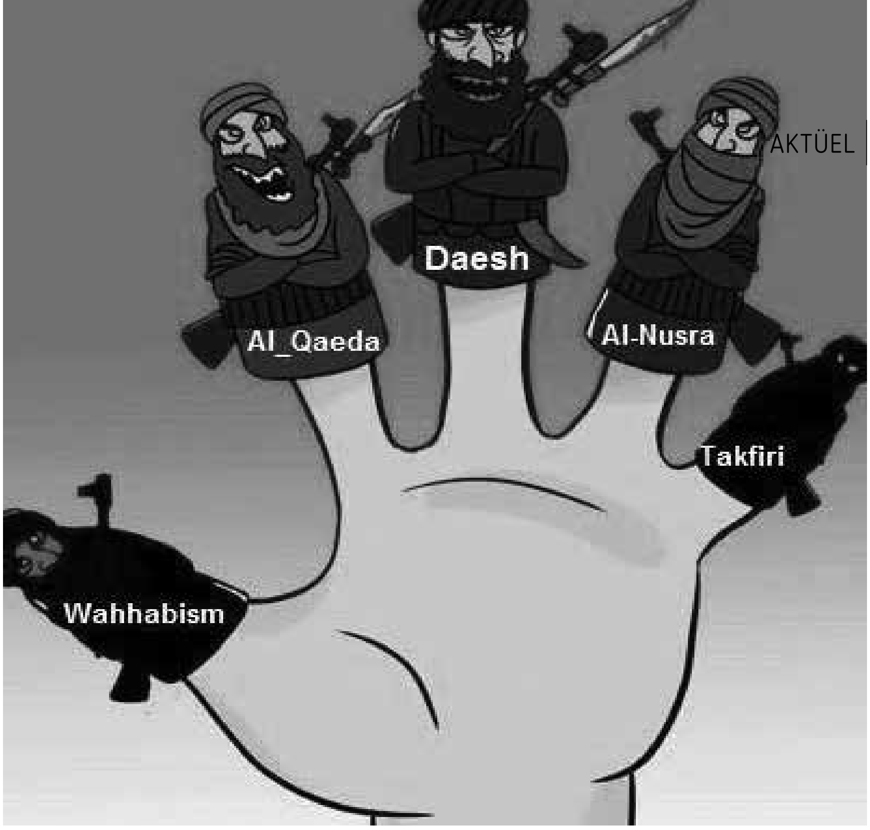

YENİ DÜNYA DÜZENİ!

CELÂL FÂIK
BAŞMÜFTÜLÜK GENEL SEKRETERİ

Bu ifade, dünya liderleri, siyasiler, akademisyenler, düşünürler gibi daha pek çok kimsenin konuşmalarında duyulmaktadır. "Yeni Dünya Düzeni"nin yeni bir aşamasında bulunduğumuz söylenmektedir! Onlar, dünyayı boydan boya kuşatan bir ağın parçası olup kendi aralarında sözleşmiş ve aynı grubun üyeleridir. Taraftarları aynı kişiler olup belirli devletler hedefe alınmakta, dünyadaki çatışmaları, savaşları, uzlaşmaları, sulh anlaşmalarını, medya ve aklınıza gelebilecek pek çok şeyi yöneten piyonlarının iplerini çekmektedirler.

Öyleyse nedir bu "Yeni Dünya Düzeni"? Bunun arkasında kim veya kimler var? Yeni bir Hitler hayali mi bu? Unutmayalım ki, onun motosu da "Yeni Dünya Düzeni" idi! Bütün bu iyi ve dakik bir şekilde kurgulanmış köleleştirme planında Bulgaristan'ın yeri neresidir?

O halde, emperyalist bilinç ve bizi "piyonları" vasıtasıyla idare eden "efendileri"nden kısaca söz edelim.

Son zamanlarda televizyonlarda, üniversitelerde, ilmî toplantılarda, seminerlerde, hatta sokaklarda bile ancak kulağı rahatsız eden boş sözler duyuyoruz. Herkes "değişim", "diyalog", "barış", "terörle mücadele", "küresel ekonomi"den bahsediyor... Medya kuruluşları vasıtasıyla dünyaya nizam verenler, ezberletinceye kadar kafalarımıza aynı sözleri dolduruyor. Belki de bunlar "Yeni Dünya Düzeni"nin yeni kavramlarıdır?! Bu, "piyonlar" tarafından dünya pazarına sunulan "efendiler"inin dili olup her birimiz onun potansiyel müşterisiyiz. Hiç farkına varmadan bu hastalıklı havayı bizim de teneffüs ettiğimizi ve televizyonda söylenen herşeye inanan zombilerin arasında yerimizi aldığımızı fark edeceğiz.

Bütün bunlar nasıl başladı? Önce "efendiler" bizi 11 Eylül ve "terörizm" ile tanıştırdılar. Ardından Afganistan ve Irak ile korkutup ordularını oraya göndererek bugüne kadar görülmemiş bir katliam gerçekleştirdiler. Bunun sonucunda bir kez daha masum insanların kanlarıyla sulanmış büyük paralar kazandılar. Bunu "Arap Baharı" izledi, şimdilerde ise yıllarca oynadıkları yeni bir oyunu kurarak sadece sahndeki oyuncuları değiştirmektedirler.

Ne yapıyor bu sahne oyuncuları? Topluma farklı şekillerde korku salıyorlar; bu bazen terör saldırısı, bazen de etnik gerginlik veya ekonomik kriz şeklinde olabilmektedir.

Bir kriz meydana getirdiler, çünkü kapitalizm krizsiz yaşayamaz. Meşhur bir politikacının sözüdür: Kriz var, evet! Fakat 1945 senesinde de kriz vardı ve o bize pek çok yeni imkânlar sundu, sonucunda NATO kuruldu, bu yüzden imkân ve fırsatlar her zaman krizlerle doğarlar.

İşte bu, "efendiler"in emperyal ve küresel anlaşmasının yeni aşamasıdır. Hedef ise iki kutuplu modelin çökmesinden sonra yeni bir düşman üretmektir, çünkü onlar yine kazanmalıdır.

Kimdir bu yeni düşman?... Komünizm?! Hayır, kapitalizm daha yeni komünizmi yerle bir etmedi mi? En büyük, kalabalık ve potansiyel tehlike olan Çin bu düşman olabilir mi? Hayır, çünkü o iyi bir partner ve "efendiler"in üretim atölyesidir. Pyongyang? Yani büyükleri devamlı nükleer saldırı ile tehdit eden Kuzey Kore... Hayır, ondan elde edilecek bir şey yok ki... Hammadesi, yeraltı zenginlikleri yok.

Öyleyse kim?...

İnsanlığın bu yeni düşmanı hangi parametreler içerisinde olması gerekiyor? Hızla gelişen, süper güçlerin vesayetinde olmayan, zengin su ve doğal zenginlikleri olan... Evet, sanki İslâm'ı tarif ediyoruz...

Ve plan artık hazırlanmış, "efendiler"in masalarında belirlenmiş devletler "piyonlara" işaret edilmiş ve sıkı bir plan uygulanmaya konmuştur.

"Efendiler"in bu planları içerisinde garip vatanımız Bulgaristan'ın yeri nerede?

Kıtamızın en kadim devleti olup kavşak noktada bulunan ülkemiz, etnik, dinsel ve sosyal huzursuzluk ve nefret aşılanabilecek çok uygun bir zemine sahip... Fakir, ekonomisi zayıf, nüfusu azalıyor ve yaşlanıyor, aşırı göç veriyor... Çift kutuplu modelin hakim olduğu dönemlerde komünist ideolojinin asimilasyon politikasını gerçekleştirmek için kimliğimizi hedef aldılar, ama sert bir direnişle karşılaştılar. Şimdilerde ise "Yeni Dünya Düzeni"nin vakti gelip çattı ve daha korkunç şeyler gündemde "radikalizm", "İslâm", "burka", "başörtüsü", "DAİŞ" gibi... Son 25 yıldır etrafımızda olup bitenler, uzaktan idare edilen kişiler vasıtasıyla küçücük ve güzel memleketimizdeki farklı kesimler arasına korku salma ve kaos oluşturma planlarıdır. Ancak unuttukları şey, Bulgaristan Müslümanlarının bu iç ve dış saldırılara karşı güçlü bir bağışıklık sisteminin varlığıdır. İnanıyoruz ki, rengârenkliğimizle vahdet içerisindeyiz; dinî ve etnik farklılıklarımız zenginliktir, bunlar ayrılık ve nefret sebebi değildir.

KUR'ÂN-SÜNNET İLİŞKİSİ

"Ey Peygamber, Rabbinden sana indirileni tebliğ et, eğer bunu yapmazsan, O'nun elçiliğini yerine getirmemiş olursun!" (Mâide, 5/67)

SELİME HASANOVA İLAHİYATÇI

İSLÂM KÜLTÜR VE MEDENİYETİ, Hz. Peygamber (s.a.s.)'in yaşayış tarzı ve onun açıklamalarına dayanmaktadır. O'nun tebliğ ve tebyin ettiği İslâm esaslarının en anlaşılır açıklaması sünnettir. Bu sebeple sünnetin doğru bir şekilde tanınıp yaşanması Müslümanların en başta gelen görevlerindendir.

Hadis, Kur'ân'ın açıklayıcısı, Hz. Peygamber (s.a.s.) de hiç şüphesiz bu "son çağrı"nın ilk ve en yetkili müfessiridir. Kur'ân âyetlerinin yorum ve anlaşılmasını hedef alan tefsir ilmi, başlangıç itibariyle doğrudan hadise dayanmaktadır. Daha sonraki devirlerde gelen müfessirler de ihtiyaca binaen Kur'ân'ın tefsir ve te'vilinde sünnete başvurmuşlardır. Tefsir, müstakil bir ilim haline gelinceye kadar hadisin ayrılmaz bir parçası olarak yaşamaya devam etmiştir. Şu bir gerçektir ki, hadis İslâmî ilimlerin geneline yalnız malzeme olarak değil, usûl bakımından da tesir ve öncülük etmiştir. Nitekim bütün ilim dalları isnad sistemini kullanmayı hadisten almış ve onun kriterlerine göre yürürlüğe koymuştur. Yani bir diğer ifadeyle hadisin belli bir tesirinin bulunmadığı hiçbir İslâmî ilim dalı yoktur desek yanlış olmaz.

Hadis ilmi, hicrî üçüncü asrın sonlarına doğru teşekkül etmesine rağmen, usul ve kaidelerin, tabir ve tariflerin birinci asrın sonundan itibaren hadis imamları arasında kullanılması, ikinci asır alimleri arasında kayda tâbi olunmaksızın münakaşa edilmesi, bu ilmin daha erken dönemde teşekkül ettiğini gösterir. Ayrıca her hadis imamının da aynı zamanda tefsir bilgisine sahip olduğu kaydedilmiştir. Çünkü hadis edebiyatı eserlerinin (câmi), ana bölümlerinden biri 'tefsir'dir.

Kur'ân-ı Kerim'e göre insanoğlu Allah'ı tanımak ve yalnızca Ona kulluk etmek için yaratılmıştır; mahlûkatın en şereflisi olması ve birbirinden üstün meziyetlerle donatılmasına rağmen, ilâhî emirleri doğrudan doğruya alabilecek bir yapıya sahip değildir. Yüce Rabbimiz sonsuz ilmiyle ademoğlunun halini en iyi şekilde bildiği için, dünyada beşer hayatının başladığı günden beri, halk arasından seçtiği peygamberlerini, Rab-insan irtibatını sağlamak, emir ve yasaklarını insanlara iletmek üzere görevlendirmiştir. Böylece seçtiği sâlih elçileriyle "vahiy meleği" aracılığı ile konuşmuştur. Peygamber göndermek suretiyle Allah (c.c.), insana bahşettiği aklı, vahiy ışığıyla aydınlatmış ve kendisine giden doğru yolu apaçık delillerle göstermiştir.

Bu ulvî mesajın insanlara eksiksiz olarak duyurulması ve gerekti-

ğinde açıklanması peygamberlerin asıl görevi ve gönderiliş gayeleridir. Kur'ân-ı Kerim bu hususta şöyle buyurmuştur: "Ey Peygamber, Rabbinden sana indirileni tebliğ et, eğer bunu yapmazsan, O'nun elçiliğini yerine getirmemiş olursun!" (Mâide, 5/67)

"İnsanlara, kendilerine ne indirildiğini açıkça anlatasın diye sana da Kur'ân'ı inzâl ettik." (Nahl, 16/44)

Görüldüğü gibi Rasûl (s.a.s.)'in bir taraftan kendisine indirilenleri insanlara tebliğ etmekle, diğer taraftan da tebliğ ettiklerinden insanlar için anlaşılması ve tatbik edilmesi güç olanları açıklamakla görevlendirilmiştir. Uygulanabilir genel prensipler şeklinde bildirilen ilâhî gerçekleri, duruma göre, insanlara anlatmak ve açıklamak da peygamberlere düşmektedir. Çünkü anlaşılmayan mesajlardan faydalanmak mümkün olmadığı gibi, hakikatin kendisi anlatılmadan kişileri sorumlu tutmak da Hâkimler Hâkimine yakışmaz. Hiç şüphesiz tebliğ ve tebyin söz, fiil veya her ikisiyle olacaktır. İşte Hz. Peygamber (s.a.s.)'in Kur'ân gerçeklerini açıklamak, anlatmak veya te'kid etmek, Kur'ân'ın sadece işaretle yetindiği konuları tafsilatlı bir biçimde açıklamak, Kelâmullah'ın belli bir hüküm koymadığı husus ve meseleleri de dînî bir hükme bağlamak için söylenen sözlere hadis denmektedir.

Hz. Peygamber'e ait herşeyin Kur'ân-ı Kerim'i açıklayıcı mahiyette olduğunu dikkatten kaçırmamak gerekir. Onun hayat tarzı Kur'ân'ın öngördüğü hayat tarzıdır. Allah Rasûlü'nün dinin çeşitli konularında yaptığı ictihadlar çoğu defa ilâhî ilhamın bir neticesidir.

Hadis, Hz. Peygamber (s.a.s.) hayatta iken sahabe arasında dolaşmış, müzakere ve münakaşa edilmiştir. Müzakere esnasında herhangi bir sahâbî, Hz. Peygamber'den işittiğini söylediği bir hadisin naklinde istemeyerek bir hataya düşer de sözün doğrusu üzerinde ittifak hasıl olmazsa yine Allah Rasûlüne danışılmıştır.

"Hz. Peygamber'e ait herşeyin Kur'ân-ı Kerim'i açıklayıcı mahiyette olduğunu dikkatten kaçırmamak gerekir. Onun hayat tarzı Kur'ân'ın öngördüğü hayat tarzıdır. Allah Rasûlü'nün dinin çeşitli konularında yaptığı ictihadlar çoğu defa ilâhî ilhamın bir neticesidir.

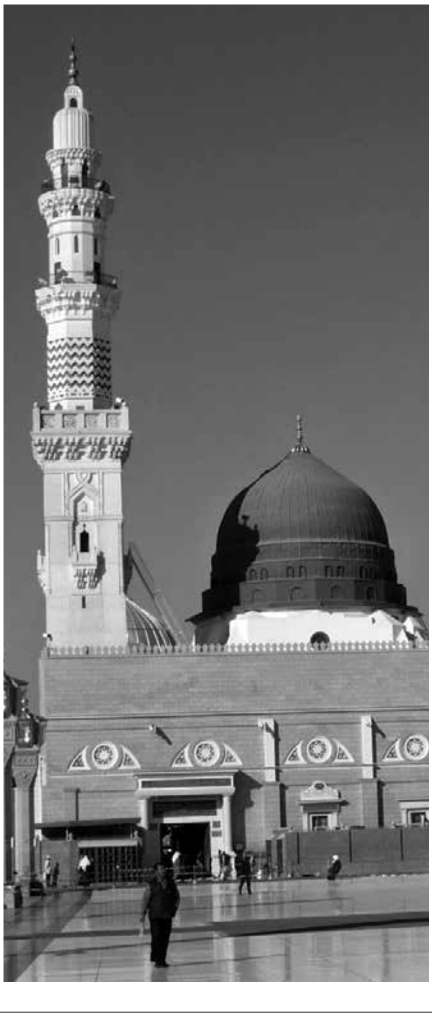

Hz. Peygamber'in sünnetine sıkıca sarılmak, hadisiyle amel etmek, Kur'ân'dan sonra gelen ikinci dereceli kaynak kabul etmek noktasında ilk nesil Müslümanlarının gönül dünyalarında asla tereddütler oluşmamıştır. Günümüz tabiriyle onlardan çatlak sesler çıkmamıştır. Zira insan Kur'ân metni ile baş başa bırakılsa öğle namazının farzının 4, ikindinin 4, akşamın 3 rekat olarak kılınışını tespit etmesi mümkün olmayacaktır. Hac menâsikinin nasıl yerine getirileceğini ve henüz sıralamadığımız nice hükümleri, Allah Rasûlü'nün bu uygulamalarından yoksun bırakıldığında her kafadan farklı bir fikir, ayrı bir ses çıkar, mesele çıkmaza varır ve kargaşa meydana gelirdi. Dolayısıyla tefsir usûlünün konusu olan âyetlerin ve sûrelerin tertibini, nâsih ve mensûhu, hakikati ve mecâzı, muhkem ve müteşâbihi v.s. konuları biz Hz. Peygamberin sözlerinden, onun uygulamalarından öğrenmekteyiz. Kur'ân'ın ilk muhatabı Hz. Peygamber (s.a.s.) olduğuna göre, onun içindeki hakikatleri ve murâd-ı ilâhîyi en güzel bir biçimde anlayan ve tefsir eden de elbet odur. Kur'ân'ın Kur'ân ile tefsirinden sonra, en mühim tefsir kaynağı olarak Hz. Peygamber'in sünneti gelmektedir. Sünnet, Kur'ân tefsirinin olmazsa olmazlarındandır adeta. Eskilerden günümüze kadar ulaşan İslâmî eserlerin büyük kısmında "Kur'ân-sünnet" kavramları hep birlikte anılagelmiştir. Buradan hareketle de onların birbirinden ayrılmaz bir bütün olduklarını rahatlıkla anlayabiliriz. Konumuza destek mahiyetinde Hz. Peygamber (s.a.s.)'in manidar hadisini zikretmek yerinde olacaktır: "Size iki emanet bırakıyorum onlara sımsıkı sarıldıkça yolunuzu hiçbir zaman şaşırmayacaksınız. Onlar: Allah'ın Kitabı ve Rasûlü'nün sünnetidir".

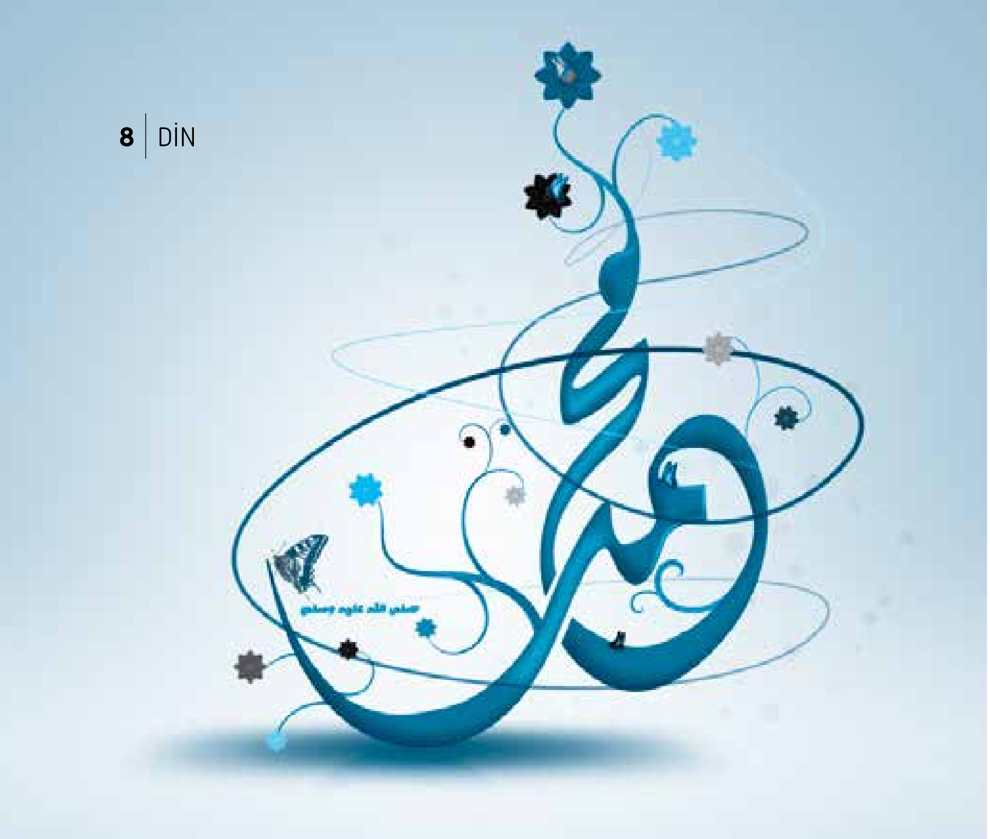

Peygambersiz İslâm Söylemi

DOÇ. DR. İSMAİL KARAGÖZ

Yüce Rabbimiz Allah, mesajlarını kullarına iletmek için her topluma bir peygamber göndermiş (Nahl, 16/36), bütün peygamberler, Allah katında yegâne din olan İslâm'ı (Âl-i İmran, 3/19) insanlara tebliğ etmişlerdir. Yüce Allah, hak dini İslâm'ı kabul edenleri "Müslüman" olarak isimlendirmiştir (Hac, 22/78). Son peygamber Hz. Muhammed (s.a.s.)'in (Ahzâb, 33/90) gönderilmesiyle İslâm kemâle ermiş (Mâide, 5/3), artık Allah katında İslâm'dan başka geçerli bir din kalmamıştır (Âl-i İmrân, 3/85).

Peygamberimiz (s.a.s.)'in görevi, İslâm'ı sadece insanlara tebliğ etmek değil, aynı zamanda tebyîn etmek, yani dinin hükümlerini sözlü ve uygulamalı olarak açıklamaktır (Nahl, 16/44). Bundan dolayıdır ki, Kur'ân'da onlarca ayette Allah ve Peygambere itaat birlikte zikredilmiş (Âl-i İmrân, 3/32, 132; Nisâ, 4/59; Mâide, 5/92; Nûr, 24/54; Tegâbün, 64/12; Muhammed, 47/33), Peygambere itaat, Allah'a itaat sayılmıştır (Nisâ, 4/80). Dolayısıyla Allah sözü Kur'ân ve Peygamber sözü ve uygulamaları olan sünnet, İslâm'ın iki temel kaynağıdır (Mâlik, Kader, 3; Hâkim, I, 93). İslâm'ın bilinmesi, tanınması, anlaşılması, yaşanması ve anlatılması için sünnete ihtiyaç vardır. Kur'ân ile sünneti, Allah ile peygamberi birbirinden ayırmak, et ile tırnağı ve ruh ile bedeni birbirinden ayırmak gibidir. Bu itibarla İslâm'ın ilk devirlerinden günümüze kadar İslâm'ı anlamak, yaşamak ve anlatmak isteyenler, Kitap ve sünnete sarılmışlardır.

Hicrî ikinci asırdan itibaren sünneti Kur'ân'dan ayırmak isteyenler ve "Kur'ân bize yeter." diyenler olmuştur. Hicrî ikinci asırdan sonra da sünneti İslam'ın temel kaynağı kabul etmeme, sünneti reddetme düşüncesi devam etmiş, Batılı düşünürler daha da ileri gitmişler, hadislerin çoğunluğunun uydurma olduğunu ileri sürerek sünnetin İslâm'ın kaynağı olma konusunda insanların kafasına şüphe sokmaya çalışmışlardır. Bu düşünce Hindistan ve Mısır'da yankı bulmuş, sünneti reddeden bir akım türemiştir. Bu düşünce sahipleri kendilerine "ehl-i Kur'ân" adını vermişlerdir. Bunlar; Kur'ân ile yetinmişler ve hadislerin Hz. Peygambere nispeti şüpheli olduğu gerekçesi ile sünneti delil saymamışlar, "Sünnetsiz İslâm" ve "İslâm, Kur'ân'dan ibarettir." savunması yapmışlardır. Aynı düşünceyi ülkemizde de benimseyenler ve savunanlar olmaktadır. Hâlbuki İslâm, sadece Kur'ân'da zikredilen hükümlerden ibaret değildir. Dinî her konu, Kur'ân'da tafsilatı ile anlatılmamış, birçok konunun açıklaması, detayı ve nasıl uygulanacağı Hz. Peygamber (s.a.s.) tarafından yapılmıştır.

Sünneti Kur'ân'dan ayırmak isteyen, böylece İslâm'ı zayıflatmak, içini boşaltmak ve yaşanmaz hâle getirmek isteyen zihniyet, daha da ileri gitmiş, "Sünnetsiz İslâm" söylemini, "Peygambersiz İslâm", "İmansız Cennet" ve "Ilımlı İslâm" söylemine dönüştürmüş ve bunu sinsice zihinlere yerleştirmeye çalışmıştır. Bunun en bariz tezahürü, sadece "lâ ilâhe illâllâh" (Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur) diyen kimsenin, "Muhammedü'r-Rasûlüllâh" (Muhammed Allah'ın peygamberidir) demese de cennete girebileceği söylemidir. Bu söylem, gerçekten İslâm ve Müslümanlar için tehlikeli, Kur'ân ve sünnete uymayan bir söylemdir.

Bu söylemi dile getirenler; "Kim lâ ilâhe illâllâh (Allah'tan başka ilâh yoktur) derse, cennete girer." (Tirmizî, İman, 17, No: 2775) ve benzeri hadisler (Müslim, İman, 43) ile Âl-i İmrân suresinin 64. ayetine dayandırmaktadırlar. Zikredilen hadis, muhaddis İbn Şihâb ez-Zührî'ye sorulmuş ve "Bu husus, İslâm'ın başlangıç yıllarında, farzlar, emir ve yasaklar inmeden önce idi." demiştir (Tirmizî, İman, 17, No: 2775). Âl-i İmrân suresinin 64. ayetinin, "Ey Peygamberim! De ki: "Ey kitap ehli! Bizimle sizin aranızda âdil ve insaflı bir söze gelin." cümlesindeki "kelimetin sevâ"yı lâ ilâhe illâllâh olarak alıp Kur'ân'ın başka ayetlerini görmezlikten gelmek, saptırma, tahrif ve aldatmadır. Kur'ân-ı Kerim, konularına göre tertip edilmiş bir kitap değildir. Bir konuda hüküm ortaya koyabilmek için Kur'ân'ın bütününe ve konu ile

ilgili bütün hadislere bakmak gerekir. Peygamberimiz (s.a.s.)'in ilk muhatabı olan Mekke halkı Allah'ın varlığını kabul ediyor, birliğini kabul etmiyor, putları Allah'a ortak koşuyorlardı. Hz. Muhammed (s.a.s.), peygamberlikle görevlendirildiğinde Arap müşrikler, dört konuda Peygamberimize karşı çıkmışlardı: Tek Allah inancına (Sâd, 38/3), Hz. Muhammed'in peygamber oluşuna (Kâf, 50/3), ahiret inancına (Câsiye, 45/24; Kâf, 50/3) ve Kur'ân'ın Allah sözü olduğuna (Enfâl, 8/31-32). Peygamberimiz (s.a.s.), ilk önce insanları kelime-i tevhide, yani tek Allah inancına, lâ ilâhe illâllâh demeye davet etti. Bu davete icabet edenler; hem Allah'ın birliğini, hem Hz. Muhammed'in peygamberliğini, hem Kur'ân'ın Allah sözü olduğunu, hem de ahiret inancını kabul etmiş oluyorlardı. "Lâ ilâhe illâllâh' diyen kimse cennete girer." sözünü esas alıp sözün sahibini ve Kur'ân'ı tebliğ edeni, peygamber olarak kabul etmemek akıl tutulması, mantıksızlık ve çarpıtmadan başka bir şey değildir.

İslâm'ın ana referanslarına göre bir insanın cennete girebilmesi için mutlaka mümin ve Müslüman olması (Bakara, 2/82; Tevbe, 9/72; Zuhruf, 43/68-70), mümin ve Müslüman olabilmesi için de Kur'ân'ın her bir ayetine iman etmesi gerekir. Çünkü cennet, müminler için hazırlanmıştır (Hadîd, 57/21). Peygamberimizin beyanı ile "Cennete ancak mümin ve Müslüman olanlar girecektir." (Buhârî, Megâzî, 36; Fedâilü's-Sahâbe, 178).

Kur'ân'ın her bir ayeti iman konusudur. Allah'ın ayetlerine iman etmeyenler, mümin ve Müslüman olamazlar. Allah'ın ayetlerine iman etmeyenlerin gideceği yer cennet değil cehennemdir. Bu hususu ifade eden yüzlerce ayet vardır. (Meselâ bk. En'âm, 6/21, 124; Yûnus, 10/17; Neml, 27/82; Nahl, 16/104-105.) Kur'ân'da Peygambere iman edilmesi kesin bir üslup ile emredilmektedir (Tegâbün, 64/8; Nisâ, 4/136; Bakara, 2/177). Kur'an'da Hz. Muhammed (s.a.s.)'in Allah'ın rasûlü olduğu bildirilmektedir (Feth, 48/29). Dolayısıyla Hz. Muhammed'in peygamberliğini kabul etmeyen, 'lâ ilâhe illâllâh' deyip 'Muhammedü'r-Rasûlüllâh' demeyen kimse, Kur'ân'a iman etmemiş, iman esasları arasında ayırım yapmış olur (Nisâ, 4/150). Kur'ân'ın bir ayetine bile iman etmeyen kimse, mümin olamaz (Mâide, 5/5). Dolayısıyla 'Muhammedü'r-Rasûlüllâh' demese de sadece 'lâ ilâhe illâllâh' diyen cennete girer demek, bütünüyle yanlıştır, İslâm'ı çarpıtmaktır, halkı kandırmaktır. 'Muhammedü'r-Rasûlüllâh' demeyen kimse, kesinlikle sapıktır, kâfirdir (Nisâ, 4/136). Kâfirler ise asla cennete giremez. Kâfirlerin gideceği yer, içlerinde ebedî kalmak üzere cehennemdir (Bakara, 2/24, 39, 217; Enfâl, 8/14; Âl-i İmrân, 3/10, 116, 131, 151; A'râf, 7/36).

Sonuç olarak kelime-i şehadetin "Lâ ilâhe illâllâh" bölümü, Allah'ın varlığını ve birliğini "Muhammedü'r-Rasûlüllâh" bölümü ise Hz. Muhammed (s.a.s.)'in peygamberliğini ifade eder. Kelime-i şehadetin bu iki kısmı, ayrılmaz bir bütündür. "Lâ ilâhe illâllâh" deyip "Muhammedü'r-Rasûlüllâh" demeyen kimse mümin ve Müslüman değil, tam bir kâfirdir. Kâfirler ise cennete değil cehenneme girecektir. ۞

PEYGAMBERE İTÂAT

CEMAL HATİP İLAHİYATÇI

Allah Tebareke ve Teâla buyuruyor ki: "Kim peygambere itâat ederse, Allah'a itâat etmiş olur. Kim yüz çevirirse, bilsin ki, biz seni onlara bekçi göndermedik." (en-Nisâ, 4/80)

Bu âyet-i kerîme konusunda asrımızın müfessirlerinden Mahmut Toptaş hocaefendi şunları kaydediyor: "Biz peygamber efendimizi Allah'ın kulu kabul ederiz. O bir insandır, ilâh değildir. Ancak getirdikleri Allah'tan olması sebebiyle ona itâat bize farzdır. Günümüzde batı etkisi altında kalan bir kısım Müslümanlar 'Allah'a itâat ederiz, ama Rasûlünün sünnetini kabul etmeyiz. O da bizim gibi insandır.' demektedirler. Böylece ilmî, mantıkî dayanağı olmayan sözler söylüyorlar."

Eğer Allah'a itâat ediyorsanız buyurun; Allah Teâlâ, âyet-i kerîmede kulu ve elçisi Muhammed'e itâat edenin Allah'a itâat etmiş olacağını; ona isyân edenin de Allah'a isyân etmiş olacağını haber veriyor. Bunun yegâne sebebi, Hazreti Peygamberin kendi arzusuyla konuşmaması, din konusunda konuştuğunun da ancak kendisine vahyedilenden ibaret oluşudur. Ebû Hüreyre›den rivayet edildiğine göre, Allah Rasûlü şöyle buyurmuşlardır: "Bana itaat eden; Allah'a itaat etmiş, bana isyan eden de; Allah'a isyan etmiştir..." (Buhârî, Müslim).

Allah Teâlâ: "Kim de yüz çevirirse; Biz, seni onlara bekçi göndermedik." buyuruyor. Burada Elçisine, bundan dolayı sana bir vebal yoktur, sana düşen sadece tebliğ etmektir; sana uyan mutlu olup kurtulur; onun için meydana gelen ecrin bir misli aynı zamanda sanadır; kim de senden yüz çevirirse, kaybetmiş ve hüsrana düşmüş olur; onun durumundan sen sorumlu değilsin, demek istemiştir. Nitekim bir hadîs-i şerifte şöyle buyrulur: "Kim Allah'a ve elçisine isyân ederse, o sadece kendine zarar vermiş olur." (Müslim) ۞

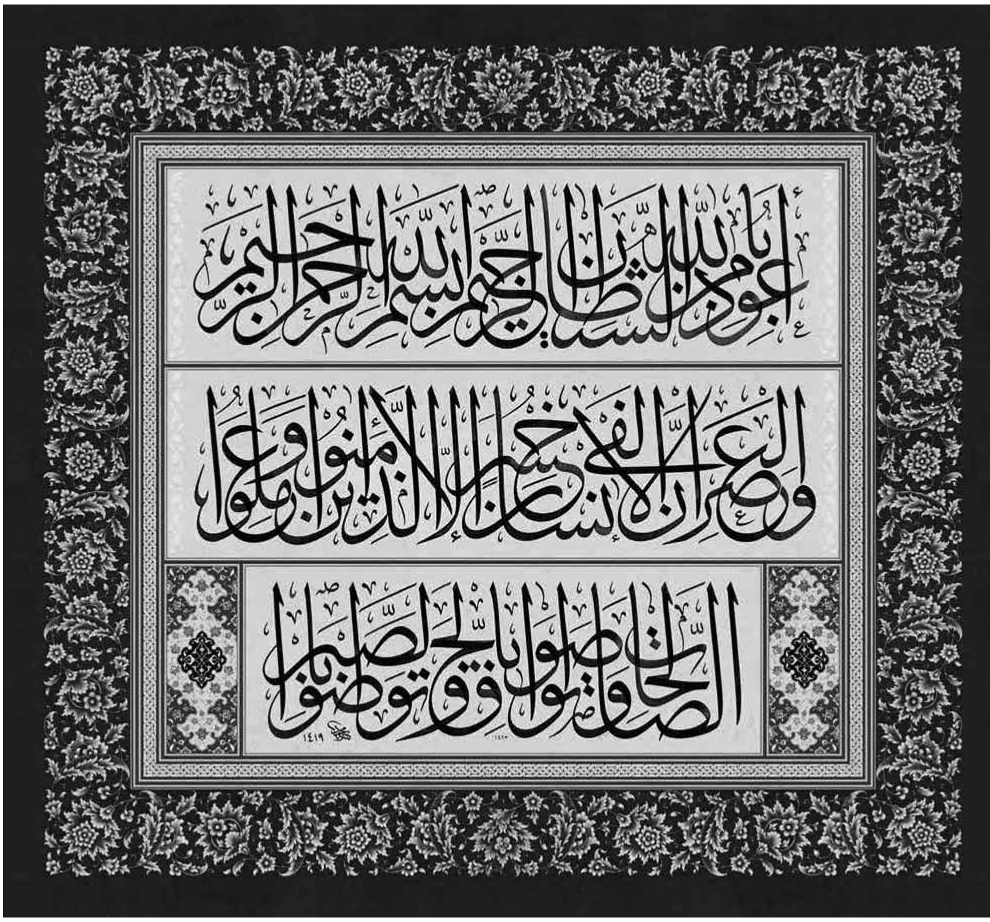

ZAMANIN ÖNEMİ

(Asr Suresinin Tefsiri)

SEFER HASANOV
YİE ÖĞRETİM GÖREVLİSİ

“Zamana yemin olsun. Kesinlikle, iman edip salih amel işleyen, birbirlerine hakkı tavsiye eden ve birbirlerine sabrı tavsiye edenler hariç her insan zarardadır”

Dünyaya gelip ahiret alemine dönünceye kadar insana eşlik eden sayısız nimetlerden biri de zamandır. Birçok insan için o, sadece sayesinde elde edilen maddi kazanç ve hissedilen zevk nisbetinde değer verilen bir olgudur. Bundan ötesi bıkkınlık getirecek kadar fuzuli ve boş sayılmaktadır. Bu durumda Yaratıcının zamana yüklediği anlam nedir? Gerçekten o sadece ucuz ve bir çok durumda lüzumsuz bir nimet midir? Bu ve insan varlığı ile ilgili bütün soruların cevaplarını Kur’ân-ı Kerim’de bulmaktayız.

Zaman nimetine Allah Teâlâ, adı “Asr” olan bütün bir sure ayırmıştır. “Asr” ise Arapça’da zaman, yüzyıl/asır, ikindi vakti ve ikindi namazı anlamlarına gelmektedir. Surenin muhtevasından yola çıkarak, başta Hz. İbn Abbas olmak üzere, alimlerin birçoğu, diğer manalarını da ihtiva eden zaman anlamını tercih etmiştir.

“Zamana yemin olsun. Kesinlikle, iman edip salih amel işleyen, birbirlerine hakkı tavsiye eden ve birbirlerine

sabrı tavsiye edenler hariç her insan zarardadır" mealindeki sure yeminle başlamıştır. Arapça'da yeminin temel amacı, yemin edenin açısından zamanın ne kadar önemli olduğunu göstermektir. Araplar da zaten ancak son derece önem verdikleri şeylere yemin etmektedirler. Ayrıca yeminle muhatabın inkarı gösterilmektedir. Bu şekilde, yeminin esas fonksiyonu karşı taraftaki yanlış kanaati ortadan kaldırıp doğru düşünceyi yerleştirmek olduğundan, karşı tarafın psikolojik durumu gösterilmektedir. Yeminden sonraki cümlenin "kesinlikle" kelimesiyle başlaması muhatapların inkarı ile ilgili ayrı bir delildir.

"Her insan zarardadır" ifadesinin zamana yeminden hemen sonra gelmesi, sözkonusu zararın zamanın yanlış kullanımından meydana geldiğine işaret etmektedir. Bu hususla ilgili Rasûlüllah (s.a.s.) şöyle buyurmuştur: "Hakkında çoğu insanların aldandığı iki nimet vardır: sağlık ve boş zaman."

Arapça'da zaman manasına gelen birçok kelime varken sıkmak anlamına taşıyan "asara" kökünden gelen asr kelimesinin kullanılması zamanın her dakika ve saniyesinin son derece dikkatli kullanılması gerektiğini ima etmektedir.

Herkesin zararda olduğu açıklamasından sonra bir grup kişinin istisna edilmesi zararda olanların çokluğunu göstermektedir. Zararın ise ne kadar büyük olduğu "husr" kelimesinin belirlilik takısı "el" olmaksızın kullanıldığından anlaşılmaktadır.

Ticarete benzetilmiş dünya hayatından kazançlı çıkmak için zamanın nasıl kullanılması gerektiği anlaşılsın diye zarara uğramayanlar bazı ameli özellikleriyle zikredilmiştir. Burada iki temel ölçüt söz konusudur: İman ve salih amel. İşte bunlar, bütün insanların ahiret hayatındaki mutluluğunun şartıdır. İman, insanda öyle bir cevherdir ki, kalben onu Hâlikı ile buluşturup kendisini kuşatan dünya ile tam bir uyum içinde olmasını sağlamaktadır. İman, Allah'ın kemal sıfatlarıyla beraber vahdaniyetine, nurdan yaratılmış ve Allah'a mutlak itaat gösteren meleklerin var oluşuna, vahiylerin ilâhî oluşuna, peygamberlerin ismetine, öteki dünyadaki hayatın başlangıcı olarak ahiret gününe, akıllı varlıkların cüzi iradelerini saf dışı etmeden ahirette de buna binaen sorumlu tutulup Yaratıcının sonsuz ilmini yansıtan kadere inanmayı ihtiva etmektedir.

Kişi, iman sayesinde kendi var oluşuna bir anlam katarak kendisini kuşatan dünyadaki yerini bulur. Hiç şüphesiz bu inanç, güneş ışığı gibi insan fıtratında yerleşen merhamet, cömertlik, iyilik, şecaat, kendini feda etme ve geri kalan bütün erdemlerin tam bir hızla gün yüzüne çıkmasına ve oluşmasına sebep teşkil eder. Allah'a ait olduğumuz duygusu ve Onun varlığının kemaline inanmak, Allah'a yaklaştırmayı ve sevgiyi ortaya çıkarmayı hedefleyen amellere hakikî imanı yansıtacak bitmez tükenmez bir kudret bahşetmektedir. Söz konusu surede, Kur"ân'ın hemen hemen her yerinde de ifade edildiği gibi, iman ve amel arasında organik bir bağ bulunmaktadır. Allah'tan nazil olana istinat eden gerçek iman neticesinde, kişide Ona karşı samimiyet içeren ve Kur'ân'la sünnetin kriterlerine göre oluşan salih ameller meydana gelmektedir. Salih amellere dahil olduğu halde, onlarla at başı giden imtihanlarda manevî destek sağlamak ve imanı hatırlatmak maksadıyla, Hakkı ve sabrı önermek ayrıca zikredilmiştir. ۞

"Her insan zarardadır" ifadesinin zamana yeminden hemen sonra gelmesi, sözkonusu zararın zamanın yanlış kullanımından meydana geldiğine işaret etmektedir.

ANNE - BABA HAKKI

Ana-babanın çocuklar üzerindeki haklarını şöyle sıralayabiliriz:

1. İTAAT (SAYGI):

Çocukların ana-babalarına karşı en önemli görevleri onlara itaat etmek, iyilik etmek, yapılması haram olmayan isteklerini yerine getirmektir. Cenab-ı Allah şöyle buyuruyor: "Biz insana, ana-babasına iyilik yapmasını tavsiye ettik. Bununla beraber, hakkında bilgi sahibi olmadığın (ilah tanımadığın) bir şeyi bana ortak koşman için sana emrederlerse, artık onlara bu hususta itaat etme." (Ankebut, 29/8)

Bu ayet ashabdan Sa'd b. Ebi Vakkas hakkında nazil olmuştur. Hz. Sa'd olayı şöyle anlatmaktadır: "Ben anneme hürmet ve itaat eden bir çocuktum, Müslüman olunca annem bana 'Sa'd! Bu yaptığın nedir? Ya sen bu yeni dinini bırakırsın yahut da ben yemem, içmem ve sonunda ölürüm. Sen de benim yüzümden 'anasının katili' diye ayıplanırsın' dedi. Ben de 'Anneciğim böyle yapma. İyi bil ki, ben bu dini bırakmam!' dedim. Ve iki gün iki gece bekledim. Kadın ne yedi, ne içti. Bunun üzerine 'Vallahi anne, iyi bil ki, senin yüz canın olsa da bunlar birer birer çıksa, ben bu dinimi yine bırakmam. Artık ister ye, ister yeme' dedim. Bu azmimi görünce annem bu direnmesinden vazgeçti. Bunun üzerine yukarıdaki ayet-i kerime nazil oldu."

Ana-babaların istek ve arzularını yerine getirmek, onlara karşı çıkmamak Allah'ın emridir. Ancak ana-baba çocuğundan Allah'a karşı gelmesini, O'nu inkâr etmesini, farz kıldığı bir şeyi yapmamasını, haram kıldığı şeyleri yapmasını emrederse onların bu istekleri yerine getirilmez. Çünkü Allah'a isyan olan hususta, ana-baba da olsa, insanlara itaat edilmez.

2. ANA-BABAYA İYİ DAVRANMAK:

Bir adam Peygamberimize gelerek "Ey Allah'ın Rasulü, insanlar arasında iyi davranmama en çok layık olan kimdir?" dedi. Peygamberimiz "Annendir." buyurdu. Adam "Sonra kim?" dedi. Peygamberimiz "Annendir." buyurdu. Adam "Sonra kimdir?" dedi. Peygamberimiz yine "Annendir." buyurdu. Adam "Sonra kimdir?" diye sordu. Peygamberimiz "Sonra babandır." buyurdu.

Anne ve babaya iyilik etmek, hizmet etmek ve gönüllerini almak -Allah'a ibadetten sonra- başka hiçbir davranışla elde edilemeyecek bir sevaptır. Abdullah b. Mesud anlatıyor. Peygamberimize Allah'ın en sevdiği amel hangisidir diye sordum. Peygamberimiz, vaktinde kılınan namaz buyurdu. Sonra hangisi dedim. Peygamberimiz, anne ve babaya iyilik etmek buyurdu. Sonra hangisi dedim. Peygamberimiz, Allah yolunda savaştır buyurdu.

3. MADDÎ İHTİYAÇLARINI GİDERMEK:

Yaşlanıp kendi ihtiyaçlarını temin edemez hale gelince ana-babaların bütün ihtiyaçlarını temin etmek çocukların görevidir. Bu görev sadece ahlakî olmayıp, hukuken de vardır. Bu görevini yerine getirmeyen kimse buna zorlanır. Allah bu görevi evlatlara yüklemektedir: "Ey Peygamber! Sana ne sarf edeceklerini soruyorlar. De ki, sarf edeceğiniz mal ana-baba, akrabalar, yetimler, düşkünler ve yolcular içindir. Yaptığınız her iyiliği Allah bilir." (Bakara, 2/215).

4. SAYGISIZLIK ETMEMEK:

İslam ümmetinin prensibi büyüklere

saygı, küçüklere sevgidir. Saygıya en layık olanlar, saygıda kusur etmeyi dahi aklımızdan geçirmememiz gerekenler de ana-babalarımızdır.

Abdullah b. Amr b. el-As -radiyallahu anh- şöyle demiştir: Peygamberimize bir adam geldi ve "Ey Allah'ın Rasulü, mükâfatını Allah'tan dilemek üzere hicret ve savaş için emrinize girmek istiyorum" dedi. Peygamberimiz "Annen-babandan sağ olan var mı?" diye sordu. Adam "Evet, hatta ikisi de sağdır." dedi. Peygamberimiz "Sen Allah'tan ecir mi istiyorsun?" diye sordu. Adam "Evet (hicret ve savaşla Allah'tan ecir istiyorum)." dedi. Peygamberimiz "Öyleyse annene ve babana dön de onların gönüllerini al (umduğun mükâfat, onlara hizmet etmektedir)." buyurdu.

5. RIZALARINI ALMAK:

Peygamberimiz "Allah'ın rızası, ana-babanın rızasında; Allah'ın gazabı da ana-babanın kızmasındadır." buyurmuştur. İyilik yapmada babadan önce gelen annenin durumu da tabi ki böyledir. Peygamberimiz aleyhisselam çok öfkeli bir şekilde üç defa "Burnu yere sürtülsün (yazıklar olsun o kimseye)" dediğinde ashab-ı kiram "Kimdir o, Ey Allah'ın Rasulü?" diye sorunca "Ana-babası veya bunlardan birisi yanında ihtiyarladığı halde, cennete giremeyip cehennemi boylayan kimse." dedi.

Anne-baba varlıklı olabilir; evladının parasına, puluna ihtiyaç duymayabilir. Hatta kendilerine bakan, işlerini gören hizmetkârları da bulunabilir. Bu durumda evlada düşen görev, onların gönlünü almak; isteklerini yerine getirmektir. Çünkü paranın her şeye gücü yetmez. Sevgi dolu bir bakış, candan bir davranış, muhabbetle kucaklayış parayla alınabilecek şeyler değildir.

Dinimiz, anne-baba hakkına o kadar önem vermiştir ki, kişinin anne ve babası müşrik dahi olsalar yine onlara iyilikle davranılmasını ve hizmette kusur edilmemesini tavsiye etmiştir. Hz. Ebu Bekir'in kızı Esma -radiyallahu anha- anlatıyor: Annem müşrike olduğu halde geldi. Ben de Peygamberimize "Annem geldi, görüşmek istiyor, onunla görüşeyim mi?" diye sordum. Peygamberimiz "Evet, annen ile görüş." buyurdu.

6. KÖTÜ SÖZ SÖYLEMEMEK:

Kötü davranışların ebeveyne doğrudan yapılması haram olduğu gibi onlara kötü söz söylenmesine sebep olmak da haramdır. Cenab-ı Allah'ın "Onlara öf dahi demeyin!" yasağı yanında Peygamberimizin şu hadis-i şerifi de çok dikkat çekicidir: "Bir kimsenin ana-babasına sövmesi büyük günahlardandır." Ashab-ı Kiram "Bir kimse ebeveynine nasıl söver?" deyince, Efendimiz aleyhisselam "Biri başkasına kötü bir söz söyler, o da tutar bunun ebeveynine söver." diye cevap verdi.

7. ÖLDÜKLERİNDE HAYIRLA ANMAK, DUA ETMEK:

Ana-babanın ölmesiyle onlara karşı olan sorumluluklarımız bitmez. Onların temiz hatıralarını devam ettirmek gerekir. İnsanları insan yapan da bir bakıma, nesilden nesle miras olarak intikal eden bu güzel duygu ve hatıralardır. Allah Teâlâ'nın Kur'an-ı Kerim'de bize öğrettiği dualardandır; "Ey Rabbimiz! İnsanların hesaba çekileceği kıyamet gününde beni, annemi, babamı ve bütün mü'minleri bağışla." (İbrahim, 14/41)

Ebu Üseyd Malik b. Rebia es-Saidi -radiyallahu anh- anlatıyor. "Bir adam, 'Ey Allah'ın Rasulü, anne ve babamın vefatlarından sonra da onlara iyilik yapma imkânı var mı, ne ile onlara iyilik yapabilirim?' diye sordu. Rasulullah aleyhisselam 'Evet, vardır.' dedi ve açıkladı: 'Onlara dua, onlar için Allah'tan istiğfar (günahlarının affedilmesini) taleb etmek, onlardan sonra vasiyetlerini yerine getirmek, anne ve babasının akrabalarına karşı da sıla-i rahmi ifa etmek, anne ve babanın dostlarına ikramda bulunmak.'

Ölümlerinden sonra yapılacak duanın ebeveyne faydasını Peygamberimiz aleyhisselam şöyle dile getirir; "İnsan ölünce amel defteri kapanır. Ancak şu üç şeyle sevabı devam eder: Sadaka-i cariye, insanların faydalanacağı bir ilim ve arkasından hayır dua eden bir evlat."

KIRÂAT

Kırâat: Namazda Kur'ân okumak demektir. Kırâat kıyamdadır ve en az üç kısa ayet miktarı okunmalıdır.

Namazda kırâat: Namaz kılanın Kur'ân-ı Kerîm ayetlerinden bir mikdar okunması, namazın bir rüknü olarak farzdır. Ancak imama uyan kimse bu kıraatten müstesnadır, bu kimse Kur'ân okumaz.

Vitir ve nafile namazların bütün rekâtlarında, iki rekâtlı farzların her iki rekâtında kıraat farzdır. Fakat dört rekâtlı farz namazlarda, üç rekâtlı farz namazda tayin yapılmaksızın yalnız iki rekâtlarında kıraat farzdır. Ancak kırâatin ilk iki rekâtta yapılması vâcib görülmüştür. Bunun için ilk iki rekâtta kırâatin kasten terk edilmesi mekrûhtur. Yanılarak terk edilmesi de sehiv secdesi yapılmasını gerektirir. Farzların diğer rekâtlarında Fâtiha okunması, sahih kabul edilen görüşe göre vâcibdir. Yanılarak Fâtiha'nın terk edilmesi de sehiv secdesini gerektirir.

Namazda kırâatin farz olan mikdarına gelince: Bazı âlimlere göre bu farz olan miktar, kırâat farz olan her rekâtta, ayet kısa dahi olsa, en az bir ayettir. Bu miktar Kur'ân okundu mu, bu farz yerine getirilmiş olur. Fakat iki İmama ve İmam Azam'dan gelen rivayete göre, bu mikdar üç kısa ayet veya en az üç kısa ayet miktarı olacak kadar uzun bir ayettir. Bir harften veya bir kelimeden ibaret olan „Nun" ve „Müdhâmmetân" ayetlerinin okunması, sahih olan görüşe göre, ittifakla yeterli olmaz. Çünkü bu mikdar kırâat sayılmaz.

Bir ayet-i kerîmeden başkasını okumaya gücü yetmeyen kimse, o ayet-i kerîmeyi İmam Azam'a göre bir rekâtta bir defa okur, üç kez okumaz. İki imama göre ise üç kez tekrarlar. Fakat üç ayet okumaya gücü yeten kimsenin bir ayeti üç kez tekrarlaması iki İmama göre de caiz değildir.

„Ayetü'l-Kürsî" gibi uzun bir ayetten bir kısmını bir rekâtta, diğer kısmınıda diğer rekatta okumak, sahih olan görüşe göre, yeterli olur; çünkü bunlar üçer kısa ayete denk olmuş bulunur.

Kur'ân ve Sünnet Aydınlığında

AİLE İÇİ EĞİTİM

Şüphesiz ki, mümin kendi çoluk çocuğunu doğru yola sevk etmek ve ailesini eğitmek mecburiyetindedir. İslâm mümine, ailesi içerisinde bir takım mesuliyetler yükler. İslâm bir aile dinidir. Diğer ailelerin bir araya gelmesiyle İslâm cemiyeti denilen daha büyük bir aile meydana gelir. Her bir aile İslâm cemiyetinin kalelerinden biridir. Bu kalenin çok sağlam ve kuvvetli olması gerekir.

İnançlı kimsenin kendi inandığı davayı ilk tebliğ edeceği kişiler aile içerisindeki fertler olmalıdır. Daha sonra en yakından başlamak üzere İslamî daveti herkese ulaştırmaya gayret etmelidir.

İslâmî aile yapısı kurulur ve bu yapı muhafaza edilebilirse, cemiyet dönem dönem sarsıntı geçirse de yıkılmaz. Ancak Müslüman babalar aile adı verilen bu kalenin kurtarılıp, korunması için kâfi gelmezler. Mutlaka annenin de Müslüman olması ve beraber mücadele etmeleri gerekir. Anne ve baba birleşerek oğulları ve kızları yetiştirirler. Bu nedenle bu cemiyette mutlaka kadınlar da olmalıdır. Çünkü yetişecek neslin koruyucusu onlardır. Geleceğin tohumu ve meyvesi onlardan yetişecektir. Bu tohum ve meyveyi onlar sevgi, şefkat ve merhamet suyuyla sulayacak, bilgi, bilinç ve iradeyle donatacaklardır. Bu sebepledir ki, kadınları yani kuvvetlerimizin yarısını bir kenara iterek ne İslâmî mücadeleyi dengeli ve yeterli bir şekilde sürdürür ve kazanabilir, ne de İslâm cemiyetini kurabiliriz. Unutulmamalıdır ki, Peygamber Efendimize ilk inananlar, bir kadın, bir köle, bir çocuk ve bir zengindir.

Ancak ne yazık ki bu hususta istediğimiz dengeyi kurduğumuzu iddia edemeyiz. Örneğin kadınla, aileyle ve çocukla ilgili literatürümüz, toplam literatürümüzün henüz % 10'unu bile teşkil etmiyor. Biz özellikle çocuklardan bizim okuduğumuz kitapları okuyarak kendilerini yetiştirmelerini bekliyoruz, oysa şunu kesinlikle bilmeliyiz ki, Müslüman örnek aileyi kuramadıkça, ortaya çıkarmadıkça ve model olarak topluma sunamadıkça Müslüman bir toplum oluşturma hayalimiz ve çabamız boşa çıkacaktır. Aileyi bireyler, toplumu ise aileler meydana getirir. Yine ailenin değişimi bireyden, toplumun değişimi ise aileden geçer. Dolayısıyla birey, aile ve toplum sıralamasına dikkat ederek her birine gereken önem verilmelidir. Rabbimizin şu emirlerine kulak verelim:

"Ey iman edenler! Kendinizi ve ailenizi, yakıtı insanlar ve taşlar olan ateşten koruyun. O ateşin başında gayet katı, çetin, Allah'ın kendilerine verdiği emirlere karşı gelmeyen ve kendilerine emredilen şeyi yapan melekler vardır." (Tahrim, 66/6)

"(Önce) en yakın akrabanı uyar." (Şuara, 26/214)

Bugün çağa hâkim olan anlayış ve ideolojiler aileyi, özellikle de İslâmî aile yapısını yıkılması gereken bir tabu olarak görmekte ve bütün imkân ve vasıtalarıyla İslâm'ın aile kurumunu temelinden yıkmaya çalışmaktadırlar. Zira biliyorlar ki, Müslüman aile İslâm cemiyetinin temelidir ve temel sağlam kaldıkça diğer unsurlar kısa zamanda tamamlanabilir. Bunu bildikleri içindir ki, özellikle kadınları hedef alan tuzak senaryolarla aile yapısı ifsada çalışılmaktadır. Bu amaçla öncelikli olarak İslâmî aile yapısı hafife alınmakta, horlanmakta ve buna karşı batı tipi aile yapısı yüceltilmektedir. İslâmi tesettüre karşı savaş açılmış, buna karşı açık saçıklık özendirilmektedir. Okullarda çarpık ve yetiştireceği insan modeli ve felsefesi belli olmayan eğitimle nesiller kişilik ve kimlik zaafına uğratılmaktadır.

Toplumu ifsat edici tüm vasıflar sistemli bir şekilde kullanılarak toplum ifsat edilmeye çalışılmaktadır. Bu konuda özellikle yazılı, sözlü ve görüntülü basın önemli bir rol almaktadır. Bunlarda yapılan programlarla, gayr-ı meşru kadın-erkek ilişkileri meşrulaştırılmaya çalışılmakta, batı tipi hayat ve aile anlayışı model olarak insanlara sunulmaktadır. Aile yerine, birlikte yaşama, eş değiştirme, nikâhı ortadan kaldırma, eşcinsellik gibi gayr-ı fıtrî aykırılıklar özendirilmeye çalışılmaktadır. Reklamlar aracılığıyla insanımızın tüketim anlayışı değiştirilmekte ve kapitalist pazarların müdavim tüketim köleleri haline getirilmektedir. Tüketim kültürünün etkilemeye çalıştığı ve hedef aldığı en önemli kesim ise kadınlar olmaktadır. Zira ailenin işleyişi, tüketim alışkanlıkları çoğunlukla kadın merkezli olarak şekillenmektedir. Diğer taraftan yine kadınları özellikle hedef alan moda çılgınlığıyla da kadınlar dünyadaki bir kaç moda evinin maskarası haline getirilmeye çalışılmaktadır. Uygulanan sözde modern eğitim sonucu toplumsal bağlar gevşemiş, her alanda bir toplumsal ve sosyal çözülme yaşanır olmuştur. Ziyaretleşme, yardımlaşma, sıla-yı rahim ve anlam içerikli bütün değer ve normlar ortadan kalkmış, yabancılaşma, bireyselleşme ve dünyevileşme öne çıkmıştır. Artık insanlar menfaatlerinden ve dünyalıklarından başka bir şey düşünmez olmuştur.

Evet, bugün bütün dünyada, merkezinde kadının ve ananın bulunduğu bir aile bunalımı yaşanmaktadır. Bugün toplumlarımıza ideal model olarak dayatılan batı toplumlarının görünen cazibeli, ışıklı ve renkli önyüzlerinin, bir de kirli, rezil ve mezbelelik arka yüzleri var. Av-

rupa'da doğan her üç çocuktan birinin evlilik dışı olduğunu, Amerika'da ise lise çağındaki kızların yüzde 54'ünün iffetini kaybettiğini ve Amerikan gençliğinin yüzde 58'inin içki alışkanlığının bulunduğu kaydedilmektedir, artık aileler, çocuk yerine kedi-köpek beslemeyi tercih etmektedirler.

Evet... Dışımızdaki dünyaya bakınca en sağlam aile yapısı hâlâ İslâm beldelerinde, ancak ne var ki bugün, binlerce yuvada şiddetli geçimsizlik, anlayışsızlık, hoşgörüsüzlük ve eğitimsizlik insanımızın dünyasını karartmaktadır. Toplumumuzda boşanmalar giderek artmakta, geçim darlığı, stres, cehalet, güvensizlik, saygısızlık, sevgisizlik, merhametsizlik, egoistlik ailelerimizi tehdit etmektedir.

Bugün Müslümanlar (özellikle erkekler), genelde ailelerini ihmal etmekte ve İslâmî tebliğ çalışmalarından aileyi çıkarmaktadırlar adeta. Bunun uzantısı olarak özellikle erkek Müslümanlar hanımlarına ve çocuklarına yeterli vakit ayırmamakta, onlarla gerektiğinde istişare etmemekte, sosyal ve kültürel sorunlarıyla ilgilen(e)memektedirler. Bu sebeple çoğu Müslüman ailede yetişen gençler istenilen vasıflarda olamamaktadır.

Bizim ailemiz asırlarca huzurun ve güzelliklerin yaşandığı sevgi, saygı, karşılıklı güven ve anlayışın şefkat ve merhametin esas olduğu bir Cennet köşesi olmuştur. Bizim aile yapımızda aile, nesli sürdüren, çocukları yetiştiren, eğiten, sosyalleştiren hayata hazırlayan, gerginlik ve zararlı şeylerden koruyan, psikolojik ve biyolojik yönden geliştiren, kültür nakli, temel eğitim ve ekonomik faaliyete katılımını temin eden bir birimdir.

Ancak ne var ki yukarıda bahsettiğimiz bazı olumsuzluklardan Müslüman erkekler ve Müslüman kadınlarda yer yer etkilenmektedir. Diğer taraftan bir bütün olarak birçok Müslüman aile çevresiyle, akrabalarıyla, komşularıyla yeterli bir ilişki kuramamakta, onları ihmal etmekte ve adeta kendilerini toplumdan soyutlamaktadırlar. Ayrıca Müslüman ailelerin birbirleriyle olan iletişim ve ziyaretleşmelerindeki yetersizlik ayrı bir vakıadır. Yine zaman zaman Müslüman ailelerde tüketim kültürünün bir bakıma simgesi haline gelen moda, marka saplantısı, ihtiyaçtan fazla ve lüks tüketim eğilimleri hissedilmekte, hatta müşahede edilmektedir.

Bütün bunlar birbirine eklemlendirildiğinde ve düşünüldüğünde 'ailenin İslâmîleştirilmesi" ya da "Müslüman ailenin eğitimi" olgularının gündemimize girmemesi mümkün değildir. Zira bu konuda sorumluluğumuz büyük: "Hepiniz bir çobansınız ve her biriniz güttüklerinizden mesulsünüz. Devlet başkanı bir çobandır ve idare ettiklerinden sorumludur. Koca ev halkının sorumlusudur. Kadın, kocasının evinden ve çocuklarından sorumludur. Buna göre hepiniz bir çobansınız ve maiyetinizdekilerden sorumlusunuz. (Buhari-Müslim)

Kur'ân-ı Kerim'in bizlere öğrettiği şu dua ufkumuzu açmaktadır: "Onlar, "Ey Rabbimiz! Eşlerimizi ve çocuklarımızı bize göz aydınlığı kıl ve bizi Allah'a karşı gelmekten sakınanlara önder eyle" diyenlerdir." (Furkan, 74)

Öncelikle kabul etmek gerekir ki tüm bu sorunların çözümü iyi bir İslâmî eğitimden ve genel olarak İslâmî duyarlılığın yükseltilmesinden geçer. Mutlaka Müslüman ailelerin ortaya çıkarılması ve aile tebliğ ve irşad mektebi ve öğesi haline getirilmesi sağlanmalıdır. Aile ile ilgili, özellikle de kadın ve çocuklarla ilgili literatür (kitap, dergi, CD, film, tiyatro vs.) artırılmalıdır.

Çocuk eğitiminin zorluğu dikkate alınarak bu hususa gerekli önem verilmeli ve bu hususta modeller oluşturulmalıdır.

Müslüman ailelerin sürekli uygulayacakları, kendilerini yenileyip, motive edecekleri, bütün aileyi; kadın-erkek-çocuk şeklinde kapsayacak bir eğitim programı planlanıp yürütülmesi gerekmektedir. Yukarıda bahsedilen olumsuzluklar bunu zorunlu kılmaktadır. Aile içinde İslâmî terbiye ve eğitimin canlı tutulması ve özellikle Müslüman kadınların bilinçlendirilmeleri çok büyük bir önem arz etmektedir. Zira aileye, eve, kılık kıyafete ve tüketime yönelik saldırılar ancak kadının bilinçlendirilmesiyle engellenebilir. Kadının ve genel anlamda ailenin bunları aşabilmesi ise gerçekten güçlü bir Kur'ân eğitimini zihninde ve hayatında yaşanır kılabilmesine bağlıdır. Bu amaçla ailece uygulanabilecek basit bir program taslağı siz değerli okuyucularımıza sunulmaktadır. İstifade etmeniz duasıyla.

Aile İçerisinde Uygulanması Tavsiye Edilen Eğitim Programı

1. Derse/sohbete Kur'ân-ı Kerim tilavetiyle başlanmalı, Asr suresi, meali ve meclis keffaret duası ile bitirilmelidir.

2. Aile içerisinde Kur'ân okumasını bilenler, Kur'ân okumasını bilmeyen aile fertlerine Kur'ân dersi vermeli veya Kur'an öğrenimine yönlendirmelidirler. Bu, bir program dâhilinde yürütülerek, aile içinde Kur'ân okumak yaygınlaştırılmalıdır.

3. Ev içerisinde ibadet hazzını güçlendirmek için cemaate önem verilmeli ve bunun için aile fertleri birlikte olabildikleri vakit namazlarını aile içinde cemaatle kılmalıdırlar.

4. Her Müslüman tarafından bilinmesi gereken ve zorunlu olan ilmihal bilgileri belli program çerçevesinde işlenmelidir.

5. Her aile reisi, haftada en az bir gününü/gecesini, aile programını uygulamak için ayırmalıdır. Ders günü televizyon, internet vs. açılmamalı. Ailece program uygulanmaya çalışılmalıdır.

Rabbimiz bizleri ve ailelerimizi hakkıyla kendine kul, Rasulüne ümmet olanlardan eylesin.

ABDESTSİZ KUR'ÂN OKUNUR MU? ABDESTSİZ OLARAK CEP TELEFONUNDAN KUR'ÂN OKUNUR MU?

Sorunuz iki bölümden oluştuğundan dolayı cevabınız da iki bölümden oluşacaktır.

Birinci bölüme gelince:

Malûmunuz Kur'ân-ı Kerim Allah Teâlâ'nın kelâmıdır. "O Kur'ân'a temizlenenlerden (abdestli olanlardan) başkası el süremez" [Vâkıa suresi, 79] ayet-i celilesi hükmünce Kur'ân'a abdestsiz dokunmak haram olsa da, el sürmeden okumak caizdir.

Bu ayet-i kerimeyi farklı te'vil ve tefsir edenler var ise de, İslâm âlimlerinin ortak görüşü Kur'ân'a abdestsiz dokunmanın haram olduğudur.

Abdestsiz olarak okumakla dokunmayı birbirine karıştırmamak lâzım. Biri caiz, öbürü değil.

Cünüp olan bir kimse ise, Kur'ân'a el süremediği gibi onu okuyamaz da.

Lâkin Âyetü'l-Kürsi, Fâtiha, İhlâs, Muavvizeteyn gibi ayet ve sureleri okumak isteyen kimsenin, bunları dua niyetiyle okumasında bir sakınca olmaz. Tevbe-istiğfar, tekbîr-tehlîl-tevhîd, tesbîh-tahmîd çekmesinde bir mahzûr olmadığı gibi...[Bkz. Hamdi Yazır, Hak Dini Kur'an Dili, Vâkıa suresi, 79. ayetin tefsiri]

Sorunun ikinci bölüme gelince:

Kur'ân-ı Kerim yüklü olan bu cihazlara abdestsiz olarak dokunmakta ve cepte taşımakta bir sakınca olmaz. Çünkü bu taşıdığınız şey telefon cihazıdır; Kur'ân, Mushaf gibi değildir. Buna göre içinde Kur'an yüklü cep telefonundan abdestsiz olarak Kur'ân okumakta bir sakınca yoktur. Bununla birlikte her hâlükârda Kur'ân okurken abdestli bulunmak müstehaptır.

CEMAL HATİP İLAHİYATÇI

EĞRİDERELİ HASAN VEHBİ EFENDİ
(D. 1870 - Ö. 1956)

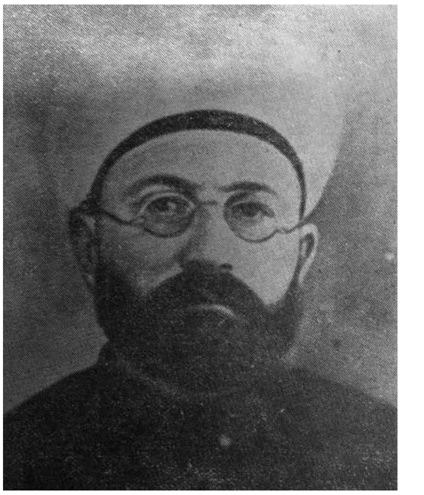

BASRİ ZİLABİD ÇALIŞKAN

Hasan Vehbi Efendi, rûmî 1286 miladî 1870 yılında Osmanlı Devletinin Edirne vilayetinin Gümülcine sancağına bağlı Eğridere (Ardino) kaza merkezine tabi Koca Aliler köyünün Memişler mahallesinde doğmuştur. Ana ve baba tarafından asil bir aileye mensup olup her iki taraf da din bilginlerinden ibaret idi. İlk tahsilini mahalle mektebinde yaptıktan sonra aynı kazada Ericek medresesine devam etmiştir. Burada hocasının kendisinde sezdiği yüksek zekâ sebebiyle babasına İstanbul'da okutulmasını tavsiye etmiştir. Bunun üzerine babası Ahmet Efendi oğlunu İstanbul'a göndermiş, önce Tophane medresesinde okumuş, daha sonra Fatih medresesine geçerek tam 19 yıl buranın dersiamlarından Hasan Efendi, Muğlalı Ali Rıza Efendi, Alasonyalı Hacı Ali ve Halis Efendilerden ders görerek icazet almıştır.

İlk memuriyetine 1906 yılında henüz daha Osmanlı sınırları içinde bulunan Cisr-i Mustafa Paşa (Svilengrad) müftülüğüne tayin olunmak suretiyle başlamıştır. Burada aynı zamanda müderrislik yapmıştır. 1912 yılında müftülük vazifesini ifa ederken ailesini sıla-i rahim için memleketi Eğridere'ye gönderdiği bir sırada Balkan Harbi zuhur etmiş. Ailesi Eğridere halkı ile Gümülcine üzerinden İstanbul'a kaçmak istedi ise de arkadan gelen Bulgar ordusu kendilerine Gümülcine'de yetişmiş ve daha öteye gitmelerine izin verilmeyerek Eğridere'ye dönmüşler, ancak evlerini Bulgarlar tarafından yakılmış bir vaziyette bulmuşlardır. Müftü Hasan Vehbi Efendi ise annesi Zeynep Hanım ile birlikte ilk önce Edirne'ye sığınmıştır. Daha sonra ailesini almak için Eğridere'ye vardığında halk "bizi kime yetim bırakıyorsun" diyerek kendisini alıkoymuşlar, başlarında bulunmasını istemişlerdir. Bu durum karşısında annesini de Edirne'den alıp Eğridere'ye getirmiş ve orada kalmıştır. Batı Trakya Türk Hükümeti bünyesinde hem Eğridere hükümet reisi, hem müftü olarak görev yapmıştır. Burada Birinci Dünya Harbi sonuna kadar (1918) Eğridere Müftüsü olarak görev yaptıktan sonra önce Kırcaali Müftülüğüne oradan da Eski Zağra Vilayet Müftülüğüne tayin olunmuştur. Bu dönem artık Bulgaristan dönemidir. Burada Bulgar hükümetinin tazyiki karşısında istifa etmek zorunda kalmış, tekrar Eğridere'ye dönmüştür.

Türk dostu ve Çiftçi Birliği partisi lideri ve Başbakan Aleksander Stamboliyski askeri darbe ile devrilince (1923) Bulgaristan Müslümanları için kötü günler geri dönmüştü. Öğretmen oğlu Re'fet'in Turan Cemiyeti bünyesindeki çalışmaları dolayısıyla 1933 yılında sınır dışı edilmesi üzerine bütün aile fertleri pasaport ile anavatana iltica etmiş, sadeceHasan Vehbi Efendi'ye pasaport verilmemiş, 65 yaşında olduğu halde yalnız başına Bulgaristan'da kalmıştır. Ancak 1935 yılının Temmuz ayında kaçak bir şekilde hududu geçmiştir. Kısa bir müddet sonra Diyanet İşleri Başkanlığı kendisini Kırklareli iline bağlı Demirköy'e İlçesi Müftüsü olarak tayin etmiş, 1945 yılındada Kırklareli İl Müftüsü olmuştur. Altı yıl görevden sonra 1951'de sağlık durumundan dolayı emekliye ayrılmıştır. Türkiye'ye geldikten sonra Rodoplu soyadını almıştır.

Emeklilik günlerinde de muhitinde dini bilgiler bakımından müracaatgâh vazifesi görmek suretiyle milletine hizmet etmiştir. Son nefesine kadar zekâsına halel gelmeyerek şuur ve muhakemesi yerinde olarak din ve millet uğruna bir an çalışmaktan geri kalmamıştır.

19 Şubat 1956 tarihinde 86 yaşında olduğu halde Kırklareli'nde vefat etmiş ve o zamanlarda Yeni Mezarlık denilen kabristana defnedilmiştir.

Hasan Vehbi Efendi'nin Hayriye Hanım ile evliliğinden Re'fet, Şevket ve İsmet adında üç oğlu ile Bedriye ve Sabiha adında iki kızı olmuştur.

Gelecek sayıda Hasan Vehbi Efendinin kişilik ve hizmetlerini yazacağız inşallah.

FİLİBE'DEKİ TARİHÎ MURADİYE CAMİİ

AYDIN ÖMEROV
YİE ÖĞRETİM GÖREVLİSİ

Eski adı Filipopolis olan Filibe, bugün Plovdiv olarak adlandırılmakta olup Bulgarista'nın Sofya'dan sonraki ikinci büyük şehridir. Osmanlı döneminde Balkan-lar'da önemli bir yeri olan Filibe, aynı zamanda camileri, medreseleri, tekke ve zaviyeleri, hamamları ve tarihî konaklarıyla ünlüdür.

Evliya Çelebi'nin ifadesiyle de "Dokuz adet, yamru yumru boz kayalık tepeler üzerine, dereler arasına kurulmuş." olan Filibe'de 17. yüzyılda 53 cami, 70 okul, 9 medrese, 7 darü'l-kurra, 11 tekke, 8 hamam, 9 han ve kervansaray varmış. Bu camilerden günümüzde ayakta duran ve kentin en önemli yapılarından biri olan XIV. yüzyılda Sultan I. Murad tarafından yaptırılan Muradiye Camiidir. Cami, bugün Ulu Cami, Cuma Camii ya da Hüdavendigâr Camii diye bilinmektedir. En yagın ismi ise Bulgarlar tarafıdan dahi kullanılan Cuma Camii (Cumaya)'dır.

Cuma Camii, Filibe şehir merkezinde bulunmakla şehrin bir simgesi haline gelmiştir. Türkiye hariç tutulursa, Balkanlar'da erken Osmanlı dönemi mimarisi özelliklerini en iyi şekilde yansıtan tek örnektir. Aynı zamanda Balkanlar'da sultan mahfili bulunan tek sultan camisi unvanını da almaktadır.

Yapı Sultan I. Murad döneminde XIV. yüzyılın ikinci yarısında inşa edilmiştir. Dikdörtgen planlı 30x40 metre ölçüsünde olan cami, Balkanlar'ın en büyük cami örneklerindendir. Yapı 1785 ve 1818 yıllarında onarım geçirmiş, son olarak da 2008 yılında İstanbul Büyükşehir Belediyesi desteğiyle restore edilmiş ve yeni haliyle ibadete açık olarak çalışmaktadır.

Dört ayak üzerinde oturmakta olan camide orta sahın üç kubbeyle, yan sahınlar da üçer çapraz tonozla örtülüdür. 2008 restorasyonundan once caminin orta büyük kubbesinin altında şadravan bulunmaktaydı. Bu bakımdan yapı ile Bursa'daki Ulu Cami ve Sofya'daki Mahmud Paşa Camii (bugün Arkeoloji Müzesi) arasında büyük bir benzerlik bulunmaktadır. Yapıda tuğla ve taş kullanılmış olup arada harç mevcuttur. Kubbeler ve tonozlar kurşun levhalarla örtülmüştür. Duvarlarda taş ve tuğlalar dışı katlamalı olarak kullanılmıştır. İlk dönem Osmanlı mimarisinde çok yaygın olan kesme taş ve tuğla cami duvarlarını süslemektedir. Cami duvarları kesme taş ve tuğla ile karma teknik ile inşa edilmiş olup her taş sırasının arasında iki sıra tuğla bulunmaktadır. XIX. yüzyılın başına dayanan ahşap işlemeler son restorasyonda muhafaza edilmeye çalışılmış, yenilenen ahşap orjinaline sadık kalınarak değiştirilmiştir.

Cuma Camiinin minaresi kendi başına İslâm sanatının bir güzel örneği olarak dimdik ayakta durmaktadır. Bir şaheser olarak Cuma Camii minaresi güzel bir tuğla işçiliği sergilemektedir. Caminin cümle kapısı son cemaat yerinin ortasından kismet taş ile iki kademeli güzel bir merdivene açılmaktadır. Girişin iki yanıdaki kapalı alanlar XIX. yüzyıla ait olan ahşap işlemeleri caminin ön cephesine özel ve ihtişamlı bir görüntü vermektedir. Gecmişte kütüphane ve dükkân olarak kullanılan bu mekânlar bugün kafeterya olarak kullanılmaktadır. Cümle kapısının hemen yanı ise günümüz Filibe Müftülüğü tarafından kullanılmaktadır.

BAŞMÜFTÜLÜK HEYETİ ÜMRANİYE BELEDİYE BAŞKANINI ZİYARET

Başmüftü Mustafa Hacı ve Yüksek İslâm Şurası Başkanı Vedat S. Ahmed Ekim ayında Ümraniye Belediye Başkanı Hasan Can'ı makamında ziyaret ettiler.
Aile kökenleri Deliorman'a uzanan Hasan Can, son derece samimî bir ortamda gerçekleşen görüşmede misafirlerine yaklaşık 1 milyon nüfuslu belediyesinin çalışmalarından bahsetti, özellikle de sosyal, ilmî ve kültürel etkinlikler hakkında bilgi verdi. Bu etkinlikler arasında büyük İslâm âlimi Ahmed Davudoğlu adına düzenlenen sempozyum ve Ekim ayı içerisinde baskıdan çıkacak kitap da bulunmaktadır. Yıllardır ailesinin göç ettiği köye bir cami yapmayı istediğini ve bu konuda Başmüftülükle işbirliği içerisinde kısa zamanda bu hayalinin gerçekleşmesini temenni etti.
Başmüftü Mustafa Hacı, misafirperverliğinden dolayı ev sahibine teşekkür ettikten sonra Bulgaristan Müslümanlarını yakından ilgilendiren projelere destek vermesinden dolayı ayrıca şükranlarını sundu. Sayın Hasan Can'ın dedelerinin göç ettiği Cevizli Kalfa (Miladinovtsi) köyüne tam teşeküllü bir cami inşaatı için ön hazırlıkların tamamlanarak son noktaya gelindiği müjdesini verdi.

USTİNA'DA KADIN DİN EĞİTİMCİLERİNE SEMİNER DÜZENLEDİ

Başmüftülük, Filibe'ye bağlı Ustina köyünde bayan vaizeler için üç günlük seminer düzenledi. Seminerin amacı, katılımcıları yeni hazırlanan yıllık Kur'ân kursu programı ile tanıştırmak ve daha fazla bayan eğitimcinin hizmete katılmasını sağlamaktır.

KIRCAALİ'DE AŞURE DAĞITILDI

Kırcaali Bölge Müftülüğü, yerel Cemaat-i İslâmiye encümeninin katkıları ile cuma namazı akabinde cemaate 10 Muharrem vesilesiyle aşure dağıttı. Bölge Müftüsü Beyhan Mehmed, Cuma hutbesinde Muharrem ayı ve aşure gününün önemine değindi.

NİĞBOLU'DA YENİLENEN CAMİ AÇILDI

Tarihî Niğbolu (Nikopol) kasabasında 8 sene evvel yangın sonucu yerle bir olan Kayabaşı Camii, yeniden inşa edilerek Ekim ayında hizmete açıldı. Plevne Bölge Müftülüğünün öncülüğünde gerçekleşen cami inşaatı, çeşitli hayırseverelerin yardımlarıyla bir yere kadar getirildikten sonra sonuçlanması için en büyük destek İstanbul Eyüp İlçe Müftülüğünden geldi.
Açılışa katılan Yüksek İslâm Şura Başkanı Vedat S. Ahmed ve Bölge Müftüsü Murad Boşnak, Eyüp Müftüsü Muammer Ayan'a ve yardımları dokunan herkese teşekkür ettiler. Belediye Başkanı Valeriy Jelâzkov da caminin açılışından dolayı büyük bir memnuniyet duyduğunu ilfade etti. Açılışa Türkiyeli diplomatlar, Edirne İl Müftüsü, Eyüp İlçe Müftüsü, bölge müftüleri ve imamların yanı sıra bölge halkından da katılanlar oldu.

Коранът ни е достатъчен... Ако Мухаммед (с.а.с.) е модел за нас, а разумът – водач...

Аллах Теаля, Създателя на човечеството, е изпратил чрез Мухаммед (с.а.с.) последното Си послание, което е нарекъл Коран, за да напътства хората и да им служи като единствен авторитет до къяметския ден. Благодарение на богатото си съдържание и непреходност Свещеният Коран във всяко време се обръща към всеки, отговаря на всички въпроси и потребности. Но би било отричане на историческите факти да се приеме, че всеки го разбира правилно и намира решение на въпросите и потребностите си.

Именно затова в протежение на историята на човечеството Аллах е изпратил хиляди пейгамбери, като последен пратеник е изпратил Мухаммед (с.а.с.) и до къяметския ден няма да има друг пейгамбер. Той е разяснил и разтълкувал Корана, показал е как трябва да се разбира и го е приложил на практика. Според Коран-и Керим той е специално избран сред хората и изпратен, за да го последват, да му се подчиняват и да им бъде модел за подражание. Затова Коран-и Керим и благородният сюннет, който е теоретично-практическото наследство на Мухаммед (с.а.с.), са като плътта и костта. Те са неразделими. Разделянето им поражда болки, дори и смърт... Историята е свидетел на това; потвърждават го и множеството болезнени събития, които се случват днес.

Онова, което държи Корана в центъра на живота от 1400 години – и така ще продължи до сетния ден, – е, че притежава същност, живинка или закваска, която е способна да произведе това, от което се нуждае човечеството. Мухаммед (с.а.с.) с живи примери е показал начина на използване на тази закваска и тя като „фирмена тайна“ е предавана от поколение на поколение чрез научно-образователна верига от достойни негови последователи. Онези, които не са минали през тази школовка, само си мислят, че закваскват нещо, но никога не могат да постигнат резултати, които да осигурят необходимия продукт.

Използването на тази живинка, или закваска, в съвременните условия е възможно посредством разума, който трябва да бъде превъзпитан или оформен в рамките на споменатата научно-образователна система. Именно затова Имам Газали, който е преминал препятствията и е изпитал всички терзания на разума, го е определил за „мияр“ (мерило).

В съответствие с обстоятелствата разумът определя дозата на Корана и сюннета, които са лек за всички проблеми. По този начин, от една страна, се лекуват болките, а от друга – не се получава отравяне от предозиране.

Селям на онези, които вървят по пътя на сюннета, водени от разума, осветен от Свещения Коран...

Ведат С. Ахмед

Брой 11 (263)
Ноември 2016
Година XXIV

ISSN: 1312-9872

Издател
МЮСЮЛМАНСКО ИЗПОВЕДАНИЕ
Главно мюфтийство

Вид издание
Месечно, периодично

Главен редактор
Редакционна колегия

Технически редактор
Салих М. ШАБАНОВ
s.sabanov@grandmufti.bg

Контакти
София 1000
ул. „Братя Миладинови“ 27
Списание „Мюсюлмани“

Представителства
Мюсюлмански настоятелства
Районни мюфтийства

Online
www.grandmufti.bg
muslumani@grandmufti.bg

Печат:
Sky Print

Абонаментни цени
Годишен: 24,00 лв.
Шестмесечен: 12,00 лв.
Тримесечен: 6,00 лв.

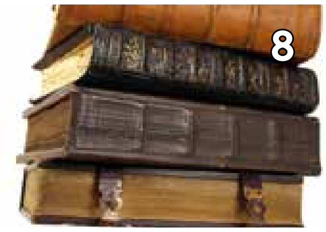

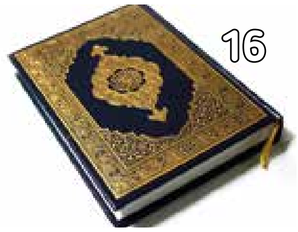

СЪДЪРЖАНИЕ

02 Коранът и сюннета
05 Новият световен модел!
06 За какво ни трябва сюннета на Мухаммед (с.а.с.)?
08 Нормативността на сюннета
10 Предназначението на времето
12 Благочестие към родителите
14 Възпитанието в семейството
16 Беседа на коранистите, според които Коранът е достатъчен
17 „Седмица на сираците“
18 Накратко

За съдържанието на публикациите отговорност носят авторите им, а за обявите и рекламите – рекламодателите. • Уважаеми читатели, заради наличието на цитати от Свещения Коран и хадиси на страниците на списанието Ви молим да не го хвърляте на земята.

КОРАНЪТ И СЮННЕТА

АРИФ АБДУЛЛАХ ПРЕПОДАВАТЕЛ ВЪВ ВИИ

Няма съмнение, че Коранът не просто е успял да се съхрани във времето като текст, но се е наложил и като основен източник на ислямската религия и култура. Учудващ също е фактът, че този Коран, макар и на арабски език, е процъфтял далеч отвъд границите на собствения си език и културно-етнически контекст. Едва ли съществува друг древен текст, който е достъпен и поддържа връзка с настоящето в подобна форма на динамичност и масовост. Без оглед на това дали вдъхновява, или е дискусионен, той не престава да бъде обект на изследвания от мюсюлмани и немюсюлмани вече четиринадесет века. Той буди интереса както на обикновения човек, така и на академици от високи величини.

> *Сюннета разяснява Корана, както всъщност това се разбира от знамението: „И низпослахме на теб [о, Мухаммед] Напомнянето, за да обясниш на хората какво им е низпослано и за да размислят“*

На Изток изследователи от величината на Ебу Бекир ел-Бакилляни забелязват, че Коранът демонстрира висша способност да говори в изобилие от различни теми, в различен стил, жанр и контекст, и винаги с непостижима реторика и сила на убеждение. Ел-Бакилляни успява също да забележи способността на Корана да преминава към различна тема, жанр, стил и контекст в изумително стройна съгласуваност и равновесие. На Запад учени в полето на кораничните изследвания достигат до подобни заключения. След тежък и дългогодишен научен труд върху Корана проф. Ангелика Нойвирт от Берлинския университет обобщава: „Уникалността на Корана е в неговата сложност и многопластовост. Изразява се на раз-

лични нива. Това е огромна естетическа атракция. Той е изключително атрактивен със своята реторика и силата му да убеждава!"

Редом със своя неподражаем стил и красноречие, Коранът представя различни видове трансформационни процеси в своето съдържание. Постоянната трансформация е основна черта на текста: от историята на израилтяните до декодиране на Вселената чрез семиотични знаци; от кръвна обвързаност и словесни предания към писмено-текстуална обвързаност; от колективно-култов модел към индивидуална отговорност и самосъзнание; от митология към демитологизиране на манталитета; от социално-маргинализирана група към монотеистична общност и т.н. Тази трансформация и промяна на езическия манталитет в рамките на двайсет и три години през VII век е чудо! Проф. Нойвирт потвърждава този феномен с думите: „Благодарение на нови археологични открития, по-конкретно епиграфски материали, ерата на Корана вече е значително по-прозрачна за нас днес. Откритията сочат, че неговата поява реализира неочакван скок в развитието, толкова нов и подробен, че формира гениална културна промяна. Всъщност това е тази драстична културна промяна – неочаквана поява на пълно разработен теологичен дискурс с насоченост към писмо и четмо през VII век на Арабския полуостров, – която кара поколения западни учени да недоумяват какво се е случило".

Коранът отразява смисъла на живота в жива словесна конструкция, която е в синхрон със закономерностите на самия живот. Посланието разкрива психо-познавателните и духовни закономерности на живота чрез изобилие от похвати и аргументи така, че всеки намира себе си в Корана според собствения интелект, но в крайна сметка всички се обединяват в крайната цел – Аллах. Това е така, защото кораничният текст кореспондира с човешката природа и поставя своите аргументи ненатрапчиво, оставя възможност за обсъждане, размисъл и лично убеждение. Дори мелодичното съзвучие на Корана е изумително. То е резултат от съвършена комбинация между букви с точно определена фонетична характеристика така, че да създават благозвучна и хармонична звукова вълна. Мустафа ер-Рафии твърди, че фонетичните специфики на буквите така са подбрани и вплетени в думите, че съответстват и акомпанират звуково техния семантичен аспект. Тази цялостна хармония еднакво е насочена към разума, чувствата и душата. Мухаммед Дираз с удивление отбелязва, че фонетичната обвивка на Корана е тайната, чрез която Аллах пази свещения текст. Законът на Аллах е отредил всяка външна обвивка да предпазва определена същност така, както черупката съхранява перлата. Кораничната комбинация от фонетични характеристики създава мелодичност на текста, която кара хората постоянно да го четат, слушат и наизустяват, дори и да не разбират същността му. Така посланието бива съхранявано.

Това неподражаемо коранично слово е било низпослано и разкрито в сърцето на пратеника Мухаммед, мир нему. Неговото сърце е приело тази Божия, извечна мъдрост и тя го е съпътствала двайсет и три години. Това озарение със знание от Аллах е намерило отражение в цялостния пророчески живот на Мухаммед, Аллах да го благослови и с мир да го дари, а не единствено в Корана. Затова и самият той отбелязва: „Наистина ми бе дадена Книгата и подобно на нея заедно...". Онова, което е дадено на пратеника Мухаммед заедно с Корана, е сюннета – неговите думи, дела, мълчаливо съгласие и качества.

Сюннета разяснява Корана, както всъщност това се разбира от знамението: „И низпослахме на теб [о, Мухаммед] Напомнянето, за да обясниш на хората какво им е низпослано и за да размислят" (Нахл, 16: 44). Така също Коранът подчертава, че процесът на разясняване обхваща главно понятията и сферите, които са източник на разногласие: „И низпослахме Книгата на теб, единствено за да им разясниш онова, по което са в разногласие – и с напът-

ствие, и милост за хора вярващи“ (Нахл, 16: 64). Базирайки се на това, че Аллах е разяснил на Пратеника си смисъла на Корана, Имам еш-Шафии в своя емблематичен труд ер-Рисале заявява следното: „Аз не зная сред учените да има такива, които да оспорват факта, че хадисите на Пратеника се изразяват в три направления [спрямо Корана]… Първо, Аллах е низпослал в Книгата текстове, които Пратеникът ги е потвърдил [чрез хадиси]; второ, Аллах е низпослал в Книгата общи, неконкретизирани текстове, които Пратеникът ги е пояснил в съответствие с онова, което Аллах има предвид; третото направление се изразява в нормите, които Пратеникът е установил относно неща, за които няма текст в Корана“. От думите на Имам еш-Шафии се открояват три основни функции на сюннета спрямо Корана: потвърждава смисъла на коранични текстове; пояснява ги; добавя към тях нови норми. Така например, без да се потърси конкретно описание в хадисите за броя, времевите граници и начина на изпълняване на намазите, неминуемо ще се стигне до гадаене, а оттук и до голям брой спекулативни предложения. Затова функцията на хадисите в това отношение е да пояснят подробно всичко, отнасящо се до молитвата.

Именно поради важността на сюннета в ислямската религия, бдителността на учените хадисолози била изключително изострена към информацията, която се предавала и приемала по адрес на Пратеника (с.а.с.). Хадисолозите изисквали от тези, които предават хадиси, да представят веригите от разказвачи, посредством които са усвоили хадисите; проследявали се подробно самите методи на усвояване на тези хадиси; изследвани били местата и датите на раждане на разказвачите, а и техните пътешествия, за да могат да бъдат установени с точност срещите между тях. Мухаммед ибн Сирин посочил причината за тази взискателност и строгост, когато отбелязал следното: „Хадисите са религия, затова бъдете бдителни от кого ги усвоявате“. Така корпусът от хадиси, съставящи сюннета, бил филтриран прецизно не просто от всяка фалшифицирана информация, но и от съдържание със съмнителна автентичност.

Сюннета е религия, той е значителна част от ислямското писмено наследство. Дебатът за нейния нормативен характер и приемственост от мюсюлманите е приключил отдавна в историята. Опитите днес да се омаловажи сюннета е грешен подход и резултат на грешно зададен въпрос. Въпросът не се състои в това, дали да приемем или отхвърлим сюннета, това е безсмислен въпрос. Съществения въпрос тук е как методологически да подходим към сюннета, за да го разбираме ефикасно. Ислямските учени ясно са пояснили, че фалшифицирани и със слаба автентичност хадиси не се използват за аргументация. Нарушаването на този принцип дава възможност за вмъкване в религията на текстове с митологична стойност и грешни концепции.

След това учени като Ибн Кутейбе ед-Дейнуни, еш-Шихаб ел-Карафи, Ибн ел-Каййим ел-Джевзийе, Мухаммед ет-Тахир ибн Ашур, Ахмед ер-Райсуни и др. отбелязват, че не всички хадиси могат да бъдат буквално актуализирани във всяко време. Според тези учени изключително важно е да се определи, ако е възможно, историческата причина за възникването на дадения хадис. Така също да се знае дали хадисът е изказан от Мухаммед (с.а.с.) в качеството му на обикновен човек – като хадиса за опрашване на палмите – военачалник, арбитър в местни исторически спорове, или пратеник. От значителна важност е да се разбере духът на хадиса и неговата цел, която се стреми да реализира. По същия начин тематичната цялост на хадисите не може да бъде пренебрегвана. Често в ислямската литература откриваме части от даден хадис, които не разкриват цялостната картина. Неспособността да се съберат всички части на хадиса и да се изгради неговият пълен тематичен контекст води отново до изкривяване на информацията.

Следователно сюннета е неразделна част от ислямската религия, но трябва да бъде методологически анализиран. Не се приемат неавтентични текстове; хадиси с конкретна историческа информация се актуализират целесъобразно и чрез пренасяне на тяхната стойност в съвремието, а не буквално; на базата на тематичната цялост на хадиса се изгражда становището, а не селективно. Дори при неспособност да се актуализира значението на даден автентичен хадис в съвремието, той не се отхвърля. Ислямските учени са установили, че в подобен случай се заема позиция на теваккуф, т.е. въздържане – не отхвърляме хадиса, но също така не го актуализираме.

Не е разумно, а и едва ли има такава общност, която полага усилия да отхвърли собствената си история. Народите пазят историята си, та дори и да не е установена с точността и твърдата методология на хадисолозите. Ние като изследователи знаем, че тенденцията да се представи сюннета като конструиран в по-късните векове след смъртта на пратеника Мухаммед, е обобщение на Йозеф Шахт през 1950 г. в неговия труд Произходът на Мохамеданското право. Знаем преди това и заключенията на Игнац Голдциер от 1890 г. по същата тема. Но дефицитът на информация при хора, които не се занимават професионално с тази сложна материя и демонстрират ентусиазъм на религиозни реформатори, може да доведе до грешни внушения. Липсата на ясна представа за различните перспективи около Корана и сюннета може да подведе реформаторите в грешна посока, тъй като, ако Игнац Голдциер и Йозеф Шахт оспорват традиционното мюсюлманско възприемане на сюннета и ислямското право, то Джон Уансбро в своите Коранични изследвания оспорва ислямското убеждение за самия Коран. Според него Коранът е написан през VIII, дори началото на IX век, от група хора в Южен Ирак и Сирия. Така че опасността от реформаторския процес е той да довърши докрай зададената тенденция, та дори и да не разбира съвсем ясно това.

НОВИЯТ СВЕТОВЕН МОДЕЛ!

ДЖЕЛАЛ ФАИК
ГЛАВЕН СЕКРЕТАР НА ГМ

Това е изразът, който се чува във всяка реч на световните лидери, политици, университетски преподаватели, мислители и много други поддръжници... Казват, че сме в нов етап на „Новият световен модел"! Те са парче от мрежата, която препасва света, заговорничили по между си и всичките са членове на една и съща групировка. Привържениците им са едни и същи лица, целят се в едни и същи държави, държат на конци пионките си, които управляват световните конфликти, войни, споразумения, мирни споразумения, медии и за каквото друго се сетите...

Какво е това „Нов световен модел"? Кой или кои седят зад това? Мечта за нов Хитлер? Да не забравим, че и неговият лозунг бе: „Нов световен ред"!!! Къде е мястото на България в целия този прецизно планиран робовладелски план? На кратко за имперското съзнание и пътя на "господарите" управляващи нас чрез „пионките".

Напоследък по телевизиите, университетите, научните конференции, семинари и даже по улиците се говорят едни и същи празни думи, които единствено дразнят ухото. Всички говорят за „промяна", „диалог", „мир", „борба с тероризма", „глобална икономика"... Световните хореографи, чрез медиите втълпяват в главите ни едни и същи думички, докато ги наизустим. Може би това е новата терминология на „Новия световен модел"?! Езикът на „господарите" поднесен от „пионките" на световния пазар, в който всички сме потенциални клиенти и без да се осъзнаем сме гълтали заразения въздух и сме станали част от зомбираните, които вярват във всичко казано по телевизията.

Как започна всичко това? Най-напред „господарите" ни запознаха с 11 септември и „тероризма", после ни уплашиха с Афганистан и Ирак, след което изпратиха армите си в тези държави, направиха до сега невиждано клане и още веднъж спечелиха големи пари, които са облети с кръвта на невинни хора. Последва Арабска пролет, а сега пак се конфигурира нова игра, която са я играли години наред, просто на сцената са нови артисти.

Какво правят тези артисти? Всяват страх в обществото чрез различни форми на уплаха, било терористично нападение, било етническо напрежение или икономически кризи.

Създадоха една криза, защото капитализма не може да съществува без кризи. Един знаменит политик казва: Има криза, да! Но имаше криза и през 1945 г. и тогава тази криза ни поднесе много нови възможности, от нея се създаде НАТО, защото възможностите винаги се раждат от кризите.

Ето това бе новият, етап на имперското и глобално заговорничество на „господарите" с цел да се намери нов враг след упадъка на двуполюсния модел, защото те трябва да печелят!

Кой е новият враг?... Комунизъм?! Не тепърва капитализма смаза комунистите! Китай – най-многолюдната и потенциална заплаха? Не, той е добър партньор и е работилницата на „господарите"! Пхенян? Който заплашва постоянно големите с ядрени атаки? Не, няма какво да се спечели от него... Няма суровини, земни богатства. Кой, тогава?...

Какви са параметрите, в които трябва да се вмести новият враг на човечеството? Силно развиващо се, без покровителство на супер силите, богат на воден и природен ресурс. Всички тези качества има в исляма.

Планът вече е ясен, набелязаните държави в масите на господарите се посочват на пионките и се действа по-строг план - график.

Къде е милата ни родина България из между плановете на господарите?

Най-старата държава на континента, разположена на кръстопът, има супер почва за насаждане на етническа, религиозна и социална нетърпимост и омраза... Бедна, слаба икономика, отрицателен прираст, застаряващо население, висока имиграция. По време на двуполюсния модел се прицелиха в идентичността ни, което намери сериозен отпор, с цел да наложат тогавашната асимилационна политика на комунистическата идеология. Сега е времето на „Новият световен модел", което зове още по-страшното „радикализъм", „ислям", „бурка", „забрадка", „ДАЕШ" и т.н. Всичко, което се случва, около нас в последните двадесет години, е планът, който чрез подставени лица иска да всява страх и хаос между различните в малката ни китна родина. Но забравят, че мюсюлманите в България имат имунитет към всички тези външни и вътрешни нападения, вярваме, че сме единни в многообразието, религиозните и етническите ни различия са богатство, а не повод за разединение или омраза...

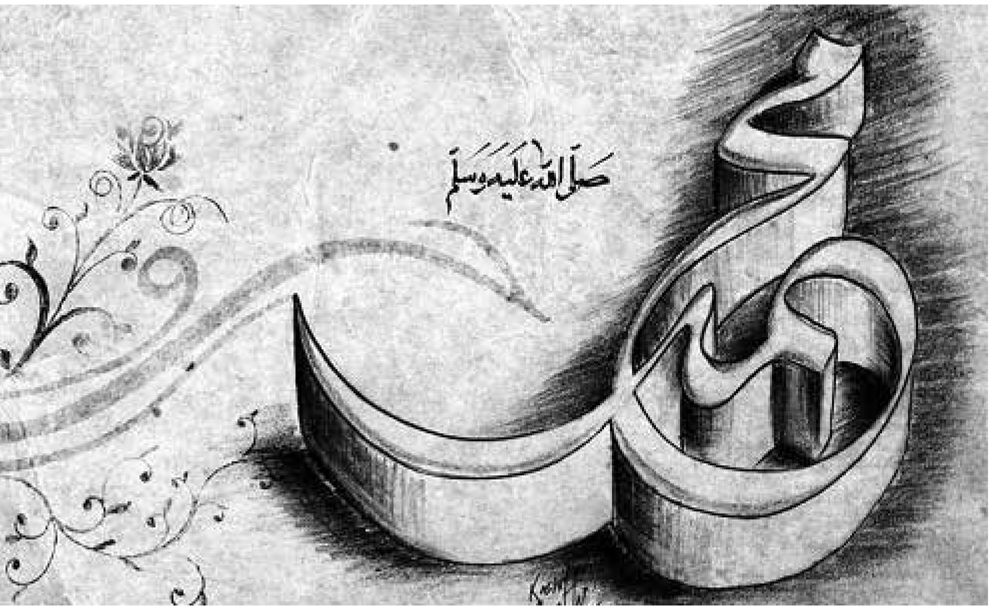

ЗА КАКВО НИ ТРЯБВА СЮННЕТА НА МУХАММЕД (С.А.С.)?

ДЖЕМАЛ ХАТИП ТЕОЛОГ

ОТ ВСЕОБХВАТНАТА МИЛОСТ на Всевишния Аллах е, че Той е изпратил пратеници, които да известят на хората Неговата свята религия, чрез която да ги изведат от тъмнината на невежеството и неверието към светлината на науката и вярата. Тези пратеници не били нищо друго, освен Негови избраници, живеещи сред своите народи, в което се крие и безкрайната мъдрост на Премъдрия и Велик Създател.

Не би било правилно да се мисли и приема, че пратениците на Аллах са изпратени единствено за да предадат устно Неговите откровения на хората. Ако беше така, то Всевишния Господар може би щеше да намери други средства, чрез които да предаде посланието си, като например да изпрати меляикета на земята. Очевидно е това, че с изпращането на хора – пратеници, Аллах Теаля цели нещо друго, толкова важно, колкото и самото откровение. А именно, те трябвало да бъдат първите хора, живеещи и практикуващи това откровение, за да бъдат жив пример за останалите.

Ето затова, в отговор на идолопоклонниците от Мекка, които се подигравали с Мухаммед (с.а.с.) и искали в знак на подкрепа от Аллах да му бъде изпратен ангел или пък самият пратеник, изпратен до тях, да бъде ангел, Аллах Теаля низпослал: „И ако Пратеника сторехме мелек, щяхме да го сторим като човек...“ (ел-Енам, 6: 9). Тоест в техния вид, облечен в техните дрехи и говорещ като тях, за да могат да го възприемат и да бъде пример за тях. Това е така, защото религията навлиза изцяло в живота на вярващия и обхваща всичките му сфери. Ние знаем, че меляикетата не ядат, не пият, не спят и не изпитват други нужди, тогава те нямат необходимост и от това да работят, да търгуват и да се мешат сред хората. Като се приеме, че това е така, тогава не би било възможно те да бъдат пример за едно общество, неприличащо на тях.

От всичко, което казахме дотук, извеждаме, че двете основни функции на пратениците са ясното оповестяване на откровението и неговото представяне на хората, тоест чрез личния пример на пратеника или неговия сюннет.

Животът на всеки пратеник е сюннет и пример за неговия народ. Този пример може да се изрази по три основни начина:

Чрез думи – кавли сюннет – тоест всичко, което този пратеник е казал относно религията на Аллах Теаля. Като пример може да дадем словата на Мухаммед (с.а.с.), който е казал: „Кланяйте се така, както ме виждате да се кланям“ (Бухари).

Чрез дела – фиили сюннет – всичко, което е извършил с възнамерение за ибадет. И за да свържем този пример с по-горния, ще приемем начина, по който се е кланял Пратеника на Аллах, тоест, че е вдигал ръцете, когато е вземал текбир, че по време на рукю е хващал коленете с ръцете си и т.н. Всички тези неща се споменават в хадисите, които предават фиили сюннетите на Мухаммед (с.а.с.), и не се срещат в Корана.

Чрез потвърждение – такрири сюннет – всичко, което пратеника е видял у неговите сподвижници и е премълчал. Мълчанието на пратеника при определена случка се приема за одобрение. Тъй като не е възможно да се приеме, че пратеник от пратениците на Аллах ще премълчи нередност, свързана с религията.

И тъй като всички тези видове сюннет директно са свързани с посланието, което пратеникът е донесъл, то тогава неговото следване частично или изцяло носи задължителен характер.

Относно сюннета на пратеника Мухаммед (с.а.с.) можем да кажем, че се разделя основно на два вида:

– Сюннет със задължителен характер, което ще рече всичко, което се отнася до религията и нейното изпълнение. Като това кога и как да се извършва молитвата намаз; как да се спазва оруч; как, от какво, на кого и колко да се дава от милостинята зекят и за кои е задължителна тя; как да се извършва поклонението хадж; как да се погребват покойниците и всички останали дейности и ибадети, които са свързани с религиозния живот на мю-

сюлманина.

– Сюннет с етичен характер, което ще рече неща, свързани с етиката и етичните правила в живота на мюсюлманина. Като например да не се плюе и уринира на обществени места; при ядене да се измиват ръцете преди и след ядене; да се използва мисвак за почистване на зъбите и т.н.

Сподвижниците на Пратеника (с.а.с.) знаели всичко това и отдавали голямо значение на неговия сюннет. Още докато той бил жив, много от тях наизустявали и записвали всичко, което чуят и видят от него. В началния период от неговия призив той забранил да се записва сюннетът/хадисите, за да не се обърка казаното от него с Корана, но впоследствие тази опасност преминала и той позволил на тези, които имат възможност, да го правят.

От Абдуллах ибн Омер (р.а.) се предава: „Записвах всичко, което чувах от Пратеника на Аллах (с.а.с.), като исках да наизустя всяко негово слово, но курейшите (мухаджирите) ми забраниха това и казаха: „Ти записваш всичко, което чуваш от Пратеника на Аллах, но той е човек, говори, когато е весел и когато е сърдит!“ Тогава аз спрях да пиша за известно време. Не след дълго споменах това на Пратеника (с.а.с.), а той каза: „Пиши, о, Ибн Омер! Кълна се в Аллах, че от моята уста не излиза нищо друго освен истина“. (Муснед, Ахмед)

В друго предание от Омер ибн Хаттаб (р.а.) – втория халиф, за когото се говори, че бил забранил да се предават хадисите и сюннетът на Мухаммед (с.а.с.), се предава: „Имах съсед от енсарите, с който се редяхме и всеки ден един от нас оставаше при Пратеника на Аллах (с.а.с.), за да следи какво ще каже и извърши през деня. А когато другият от нас се върнеше от работа, предавахме помежду си това, което сме чули и видели, и така научавахме религията си...“ (Бухари)

Тези и още десетки достоверни предания ни дават представа за това как сподвижниците на Пратеника (с.а.с.) отдавали значение на неговия сюннет и хадиси. Впоследствие сюннетът и хадисите били предадени от тях – устно и в много случаи писмено – на поколението след тях, тоест на табиун, които започнали да съставят първите сборници, наречени сухуф и месанид. Като пример може да дадем Сахифата на Хеммам ибн Мунеббих, която съдържа 138 хадиса, които Хеммам записал директно от Ебу Хурейра (р.а.). Ако приемем, че Ебу Хурейра е починал през 58 година по хиджри, то това означава, че този сборник е написан преди това, тоест в началото на първи век след хиджрета. Този и още много примери ни показват, че записването на хадисите е започнало много по-рано, отколкото се твърди от някои, че са записани през II–IV в. по хиджри.

Табиун и учените, които са ги последвали, също са обръщали голямо внимание на хадисите и сюннета. Имам Бейхаки в своята книга „ел-Медхал“ е събрал мненията на стотици ислямски учени относно сюннета на Пратеника (с.а.с.). Някои от тях са следните:

Имам Ибн Сирин е казал: „Човек е на прав път, докато действа според Корана и сюннета, отклони ли се, отклонява се от религията“.

Урве ибн Зубейр пък е казал: „Следването на сюннета е от основите на вярата...“, а неговият ученик – Амир, е казал: „Когато изоставите сюннета, ще бъдете погубени...“

„Който се покорява на Пратеника, вече се е покорил на Аллах. А отметнат ли се, Ние не те изпратихме за техен пазител“ (ен-Ниса, 4: 80).

Относно този айет един от съвременните тълкуватели на Корана – Махмуд Топташ, споделя: „Ние приемаме Пратеника на Аллах за Негов раб. Той е човек, а не божество. Но поради това, че откровенията, които той е донесъл, са от Аллах, подчинението към него е фарз (задължително). Днес някои от мюсюлманите казват: „Ще се подчиним на Аллах, но не приемаме сюннета на Пратеника, тъй като той е човек като нас“. С това те изговарят неща, които нямат никакви научни и логични основания. Ако наистина се подчинявате на Аллах, ето, заповядайте, с този айет Аллах Теаля информира Своите раби, че който се подчини на Неговия Пратеник – Мухаммед (с.а.с.), всъщност се е подчинил и на Него, а който му се противи, се противи и на Него. Причината за това е, че Пратеника (с.а.с.) не говори от само себе си. Всичко, което е казал относно религията, не е нищо друго освен откровение от Аллах“. От Ебу Хурейра (р.а.) се предава, че Пратеника на Аллах (с.а.с.) е казал: „Който ми се подчини, той се е подчинил и на Аллах, а който ми се противопостави, с това се противопоставя и на Аллах...“ (Бухари и Муслим).

А с повеленото: „А отметнат ли се, Ние не те изпратихме за техен пазител“ – Аллах Теаля напомня на Своя Пратеник, че той няма вина, ако хората се отвърнат от истината. Неговата основна роля е ясното оповестяване на религията и който го последва, ще бъде спасен, а който се отметне, ще се провали и ще загуби. След това той вече не носи никаква отговорност спрямо тях. Това се потвърждава и от преданието, в което Мухаммед (с.а.с.) казва: „Който се противопостави на Аллах и на Неговия Пратеник, той не вреди на никой друг освен на себе си“ (Муслим).

НОРМАТИВНОСТТА НА СЮННЕТА

ДОЦ. ХАЯТИ ЙЪЛМАЗ

Всички ислямски религиозно-правни школи, с изключение на тези, които се определят като отклонили се от вярата и се базират на разни суеверия, се обединяват около общото становище, че двата основни източника на религията са Коранът и сюннетът. Така също и стойността, както и приемането или отхвърлянето на шериатските доводи извън тези двата, се определя отново съобразно тях.

Значението на сюннета и съответствието му с исляма са приети от всички мюсюлмани по света. Необходимостта от използването му от мюсюлманите при религиозните, юридическите, етническите, социалните, икономическите, политическите и международните отношения е възприета от всички. По този начин сюннетът още от самото начало е взет под внимание и е приет от всички мюсюлмани като втория източник на исляма, изискващ изпълнение.

Думата нормативност се използва по-скоро като термин в ислямското право. Тази тема, която в трудовете по усул-юл-фъкъх (методология на фъкъха) е разгледана най-детайлно, заема място във фокуса на споровете върху сюннета. Тук с нормативност се има предвид отношението, което вземат сахабите и изобщо мюсюлманите относно въпроса за придържането към Пейгамбера/сюннета.

Нормативността най-общо намира своя израз в хадиса: „Оставям ви две неща. Докато сте привързани здраво към тях, не ще се отклоните: Книгата на Аллах и сюннета на Пратеника Му“. По време на похода към Мекка Пратеника на Аллах (с.а.с.), въпреки че сам развалил оруча си, в отговор на онези, които не искали да развалят оруча си, заявил: „Тези са непокорници, тези са непокорници“, като повишил тона си. Ако трябва да се обясни със съ-

временната юридическа терминология – заедно с Корана, който може да се определи като една конституция, – сюннетът, в зависимост от степента му, може да бъде асоцииран със законите, постановленията, правилниците, уставите и др. И известният хадис, свързан с Муаз (поч. 18/640 г.), в който има подобно степенуване, като че ли подкрепя това становище.

Всъщност разделянето на сюннета на Пейгамбера (с.а.с.) от гледна точка на нормативността е от значение за юридическата система. Иначе това разделение по отношение на придържането на личността към сюннета не е приемливо. И без това разбирането на сахабиите показва, че такова разделение не е било правено.

Когато Ебу Бекир (р.а.) (поч. 13/634 г.) бил халиф и Фатма (поч. 11/632 г.) настоявала да получи бащиното си наследство, той й отказал, аргументирайки се единствено с хадиса, повеляващ, че „пейгамберите не оставят наследство". Енес ибн Малик (поч. 93/711 г.), който възнамерявал да пътува през месец Рамазан, поискал храна и я изконсумирал. След като Мухаммед ибн Кяб (поч. 118/736 г.) се дистанцирал от неговото поведение, го попитал дали това е сюннет. Енес му отвърнал утвърдително. Отново Енес (р.а.) предава, че по отношение на реда на пиене от млякото, което било предложено, Пейгамбера е повелил „Тези, които са отдясно. Тези, които са отдясно. Тези, които са отдясно" и Енес след това, както в хадиса, повторил три пъти думите си: „Това е сюннет, това е сюннет, това е сюннет".

И Ибн Омер, който заявява: „Намазът на пътуващия е два рекята, два рекята; който се противопоставя на сюннета, е кяфир (неверник)", и Аммар ибн Ясир (поч. 37/657), казвайки по отношение на йевм-уш-шек: „Който през този ден спазва оруч, се е противопоставил на Ебу-л-Касъм (Хз. Мухаммед)", са обърнали внимание на опасностите, които могат да възникнат при евентуалното неспазване на сюннета. В това отношение и Айше (р.а.) е предала: „Пратеника на Аллах повели като сюннет извършването на са'й между хълмовете (Сафа и Мерве). Поради това никой няма право да го пренебрегва", а Абдуллах ибн Бедр: „Коранът бе низпослан с повеля за извършване на месх. Пейгамбера ни заповядва да се мием и ние го изпълнихме".

Ибн Аббас (поч. 68/687 г.) по отношение на тема, свързана с тавафа, е заявил: „...Макар и да не ви се нрави, това е сюннет на Пейгамбера ви", а на Талха ибн Абдуллах ибн Авн (поч. 97/715 г.), който при дженазе намаз е избягвал да чете сура Фатиха, подчертал несъгласието си с думите: „Това (четенето на Фатиха при този намаз) е сюннет и истина". При едно пътуване с кораб Джафер ибн Джебр намерил за неуместно Ебу Басра ел-Гифари да развали оруча си още с потеглянето от брега, на което последният отговорил: „Да не би да се отричаш от сюннета на Пейгамбера?"

Както се вижда, още в най-ранния период има стремеж във всяко отношение проблемите да бъдат разрешавани с помощта на сюннета. Думите на Мухаммед Есед: „Няма съмнение, че сред повелите на Пратеника на Аллах има както такива, които са с огромно значение, така и такива, които са по-маловажни. А изпълняването първо на по-важните и след това на останалите е наше задължение. Но същевременно ние нямаме право, твърдейки, че една повеля изглежда като неоснователна, да я отхвърлим". Това съвсем ясно показва отношението, най-вече на сахабиите. Схващането, че „сюннетите са корабът на Нух и който се качи на него, ще се спаси, а който не успее – ще се удави!", показва общото поведение на ислямското общество. ۞

РЕЛИГИЯТА Е ИСКРЕНОСТ

От Ебу Рукаййе Тамим ибн Евс ед-Дари (р.а.) е предадено, че Расулюллах (с.а.с.) е казал: "Религията е искреност". При което казали: "Пред кого?" А той казал: "Пред Аллах, Неговата книга, Неговия Пратеник, водачите на мюсюлманите и техните народи". – Хадис, предаден от Муслим.

Пояснение на някои думи от хадиса:

ед-Дийн – религията – тук с религията се има предвид ислямската религия. Тоест опората на религията и нейната същност е искреността.

ен-Насийхату – искреността – това е дума, с която се има предвид да искаш доброто на другия, да го наставляваш. Буквално тази дума означава чистота, неподправеност, искреност.

Еиммет-ул-муслимийне – водачите на мюсюлманите – техните управници.

Амметухум – техните народи – останалите мюсюлмани, обикновените хора.

Значението на хадиса:

Този хадис е от многозначните слова, с които се отличава нашият Пратеник (с.а.с.). Той се състои от кратки думи, които съдържат много значения и очевидни ползи. Можем да кажем също, че останалите религиозни предписания – основни и второстепенни – влизат под него, дори и само под една част от него, а именно под израза "пред Неговата книга". Тъй като Книгата на Всевишния Аллах съдържа всички религиозни въпроси – основни и второстепенни, свързани с делата и с убежденията. Повярва ли човек в нея, приложи ли нещата, които тя съдържа, за които трябва да наставлява, той ще е събрал всичките религиозни норми. Всевишния казва: "...Не пропуснахме нищо в Книгата...", (ел-Енам, 6: 38). Поради това учените са казали, че това е хадис, на който се основава ислямът. ۞

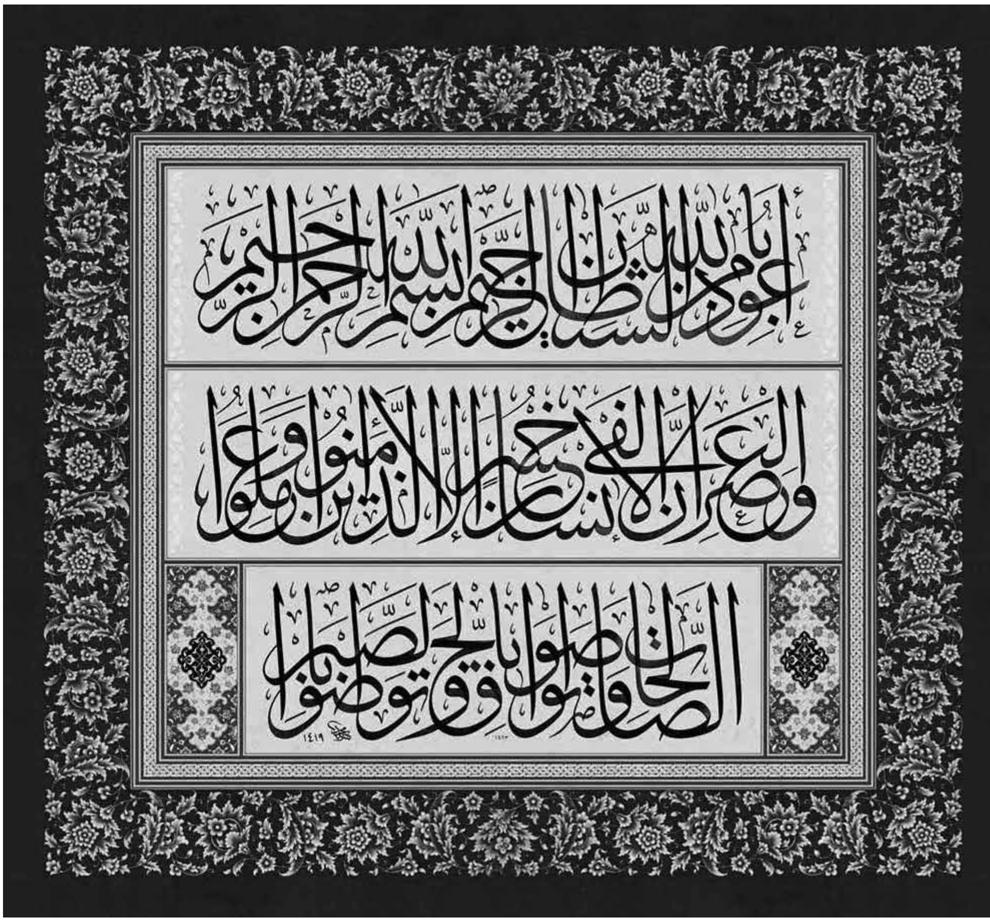

ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕТО НА ВРЕМЕТО

(Тефсир на сура „ел-Аср“)

СЕФЕР ХАСАНОВ
ПРЕПОДАВАТЕЛ ВЪВ ВИИ

„Кълна се във времето. Наистина, със сигурност, всеки човек е в загуба, освен онези, които са повярвали, вършили са праведни дела, препоръчвали са си истината и са си препоръчвали търпението“.

Едно от безбройните блага, които съпътстват човека от появата му на бял свят до завръщането му в отвъдното, е времето. То е даденост, която много от хората ценят единствено на базата на материалните придобивки и изпитаните в него удоволствия. В останалите случаи бива считано за излишно и свободно до степен, че причинява скука и досада. Но каква е концепцията на Създателя за времето? Наистина ли е просто евтин и в много случаи ненужен дар? Отговора на този, както и на всички други въпроси, касаещи най-важните теми на човешкото битие, откриваме в Свещения Коран.

На това благо Създателят е отделил цяла сура, озаглавена „ел-Аср“. Изразът „аср“ в арабския език означава: време, столетие, следобед, следобеден намаз... Изхождайки от съдържанието на сурата, голяма част от ислямските учени, начело с Ибн Аббас (р.а.),

са приели за най-меродавно в случая първото, най-общо значение, включващо и повечето останали, а именно времето. Сурата, чийто кратък превод е: *„**Кълна се във времето. Наистина, със сигурност, всеки човек е в загуба, освен онези, които са повярвали, вършили са праведни дела, препоръчвали са си истината и са си препоръчвали търпението**“*, започва с клетва, чиято основна цел, от гледна точка на арабската риторика, е да изтъкне значението на времето за този, който се кълне, т.е. за Аллах. Тъй като арабите в речта си се кълнат единствено в неща, които са крайно важни за тях, като бащите, децата, честта, живота си и пр. От друга страна, според арабската риторика, използването на клетва подсказва за наличието на отрицание в обекта на словото по отношение на твърдението, за което се отнася. По този начин клетвата ни разкрива психологическото състояние на реципиентите, които са убедени, че са на печалба, след като притежават материални блага, тъй като основната функция на клетвата е да контрира грешното убеждение у отсрещната страна и да утвърди истината. Започването на твърдението след клетвата с „наистина“ е още едно доказателство за неприемането му от страна на тези, към които е отправено. Твърдението „всеки човек е на загуба“, непосредствено след клетвата във времето, внушава, че става въпрос за загуба, произтичаща от грешната употреба на времето, във връзка с което и Пратеникът на Аллах (с.а.с.) е казал: *„Две блага, по отношение на които много от хората остават измамени, са здравето и свободното време“.* И неслучайно, при положение че в арабския език има голям брой думи със значение на време, тук е използвана думата „ел-аср“, произхождаща от корена „а-с-р“ в смисъл на изстискване и изцеждане, сякаш за да се загатне, че всяка минута и секунда трябва да бъдат оползотворени.

Становището, че всеки човек е в загуба, последвано от изключването на група хора, цели да внуши представа за многобройността на онези, които са в загуба, и то не каквато и да било, а много голяма, подразбиращо се от липсата на определителен член, тъй като става въпрос са вечно нещастие в отвъдния живот. Изключените от числото на губещите са споменати с определени белези, изразяващи се в конкретни действия, за да се покаже в какво човек трябва да инвестира времето си, за да остане с печалба от оприличения с търговия земен живот. Става въпрос за две основни категории, наличието на съвкупността от които е условие за успеха на човека в отвъдния живот: вярата и праведните дела. Вярата е онзи елемент у човека, който вътрешно го свързва със Създателя и води до пълната му хармония със заобикалящия го свят. Тя включва вяра в единството на Аллах с Неговите съвършени качества, вяра в съществуването на меляике, като абсолютно подчиняващи се на Аллах създания от светлина, вяра в божествеността на низпосланията, вяра в безпогрешността на пейгамберите, вяра в Съдния ден, началото на отвъдния живот, и вяра в съдбата, представляваща отражение на безкрайното знание на Създателя, без да изключва частичната воля на избор у разумните създания, въз основа на която ще им се търси отговорност в отвъдното. С вярата човек осмисля цялото си съществуване и намира мястото си в заобикалящия го свят. Именно тя, като слънчева светлина, дава възможност да покълнат и израснат с пълна сила заложените в човешката душа милост, щедрост, великодушие, самоотверженост и всички останали добродетели. Чувството за принадлежност към Аллах и вярата в Неговото съвършенство даряват човека с неизчерпаема сила, която превъплъщава убежденията в дела, целящи да изразят обичта и да приближат до Аллах. Ето затова, както са споменати в сурата и почти навсякъде в Свещения Коран, вярата и делата са неразривно свързани.

Естественият резултат от истинската вяра, базираща се на низпосланото от Аллах, са праведните дела, подплатени с искреност към Него и отговарящи на критериите на Корана и сюнета. Препоръчването на истината и препоръчването на търпението са допълнително споменати, въпреки че са част от делата, за да се наблегне върху чувството за отговорност към другите, изразяващо се в напомняне на вярата и оказване на морална подкрепа в изпитанията, съпътстващи праведните дела.

Благочестие към родителите

„И служете единствено на Аллах, и нищо не съдружавайте с Него! И към родителите – добрина!...“ (ен-Ниса, 4: 36)

МЮМИНЕ ШЕРИФОВА

Мястото на родителите според нашата религия е огромно. Задълженията към родителите са на първо място след единобожието. Благочестието към родителите е наравно с ибадета към нашия Създател. Благодарността към тях е съпоставена с благодарността към Аллах Теаля. Благотворството към тях е от най-превъзходните и обичани дела пред Всевишния. ***„И служете единствено на Аллах, и нищо не съдружавайте с Него! И към родителите – добрина!...“*** (ен-Ниса, 4: 36). ***„И повели твоят Господар да не служите другиму, освен Нему, и към родителите – добрина! Ако единият от тях или и двамата достигнат старостта при теб, не им казвай „Уф“ и не ги навиквай, а им казвай ласкави слова! И от милосърдие спусни за тях крилото на смирението и кажи: „Господи мой, помилвай ги, както и те ме отгледаха от малък“*** (ел-Исра, 17: 23–24).

В много от своите наставления Пратеника на Аллах (с.а.с.) издига правата на родителите. Когато беше попитан: „Кое дело е най-обичано от Аллах?“, той отвърна: „Намазът, изпълнен в точното му време. След това добрина към родителите“.

Всички небесни религии потвърждават огромните права на родителите. Доброто отношение към тях е доказателство за истинска вяра и извисена душа. Благочестието към родителите е в основата на нашата прекрасна религия. Това показва всеобхватността и пълнотата на религията на Аллах, която обхваща всеки един аспект от нашия живот по най-превъзходния начин, за разлика от измислените човешки закони, които невинаги отчитат истинските и естествени права и задължения.

Пример за това е измисленият празник на жената (8 март), който се състои един път в годината. Само в този ден се подарява букет цветя – израз на обич и уважение, а през останалите дни от годината се забравя за благочестивостта и задълженията към родителите. Пример за това е непослушанието и лошото отношение към тях, също и многобройните старчески домове. Множеството изоставени майки и бащи, за които се сещат само един ден в годината.

Нашата религия призовава всеки ден да бъде празник на родителите, изпълнен с обич, уважение, внимание и милост. Нашият Създател ни е забранил лошото отношение към тях. Предупредил ни е, че този грях е съпоставен със съдружаването към Него.

Достатъчен ни е следният цитат от Корана, за да внимаваме цял живот в отношението ни към родителите: „Не им казвай „Уф“ и не ги навиквай!“

Изричайки тази малка частица „Уф“, ние вече сме в прегрешение, а какво остава за другите думи, изрази и действия, които водят до огорчението на родителите.

Когато Мухаммед (с.а.с.) беше попитан за най-големите грехове, той отговори: „Съдружаването с Аллах и противопоставянето на родители-

те!“

С помощта на Аллах искам да спомена някои действия, които ще подобрят отношенията ни към родителите ни. За да можем малко по малко да изпълняваме задълженията си към тях. Добротворството към тях е причина да спечелим задоволството на Аллах, да се разтворят сърцата ни, да се подобри животът ни, да се улеснят делата ни, да спечелим благословията на Аллах Теаля.

Подчинение към родителите, избягване на противопоставянето им. Трябва да знаем, че те имат най-големи права над нас в сравнение с другите създания. Изключение прави само съпругата. Най-големи права над нея има съпругът ѝ.

Добротворството към тях – с думи и дела.

Спускане крилото на милостта към тях. Това включва проява на уважение, грижливост, обич.

Предпазване от лошо обръщение. Да се обръщаме към тях любезно, да не се повишава тон и да не се навикват.

Обръщане към тях с приветливо лице. Да не прекъсваме тяхното изказване и никога да не използваме лъжа. Да ги посрещаме с усмивка и приветствие, далеч от намръщеността и лошото изражение на лицето.

Изразяване на обич към тях, като започваме първи със селям, целуване на ръката и главата им. Подготвяне място за сядане, да не се протяга ръка за ядене преди техните, вечерно време да ги съпровождаме и пазим в тъмнината.

Да се стои пред тях възпитано и с уважение.

Да се избягва натякване или мърморене за неща, сторени или дадени от тях.

Задълженията към майката са по-големи – заради хадиса на Пратеника на Аллах, че правата на майката са най-големи. Милостта, добрината и благочестието към нея да бъдат изразени в най-силна степен.

Оказване на помощ в делата им. Не подхожда на детето да гледа как родителите му се трудят и да не им помага.

Предпазване от безпокойството им. Например да се пази тишина, когато спят, да не се крещи, да не се стряскат.

Бързото откликване на децата, когато родителите ги позоват.

Възпитаване на децата в благочестие към родителите, като родителите да бъдат образец в това отношение.

Когато родителите имат неразбирателства, децата да бързат да ги подобрят.

Искане на разрешение за влизане при тях.

Да им се припомня за Аллах и Неговата религия – това включва да се учат на неща от религията, които не знаят и не са им ясни. Да се призовават към доброто, да им се възбраняват нечестивостта и греховете. Като всичко това да бъде с добро отношение, милост и любезност и проява на търпение.

Да се иска тяхното разрешение, мнение или възглед. Например, когато трябва да се пътува, да се учи, да се мести в ново жилище.

Отправяне на много дуи и искане на опрощение за тях, докато са живи, както ни е научил Всемилостивия Аллах: **„Я Рабби, помилвай ги, както и те ме отгледаха от малък!“, „Я Рабби, опрости мен и на родителите ми и на всеки вярващ, който влезе в моя дом, и на вярващите мъже и на вярващите жени“.**

Благочестие към родителите и след смъртта им. Това показва големите права на родителите и огромната милост на Господаря на световете, който направи така, че доброто към тях да не престава дори след смъртта им. Делата след тяхната смърт, които може да се извършат, са: много дуи за тяхното опрощение, поддържане на роднинските и приятелските връзки, свързани с тях, и др.

Молим Всемилостивия Аллах да ни помогне да подобрим отношението си към нашите родители и нека добрината към тях стане причина Всевишния Аллах да ни дари с Неговата милост и на този свят, и в Ахирета! ۞

Четенето на Коран в намаза – кърaат

Кърaат се нарича четенето на част от Корана по време на намаза. Кърaатът се прави по време на къям, тоест когато кланящият намаз е в изправена позиция, и трябва да бъде най-малко колкото три кратки айета или един дълъг.

Четенето на няколко айета от Корана за този, който кланя намаз, е фарз, тъй като това е от основите на намаза. Но четенето им за този, който се кланя зад имама, отпада, тъй като кърaатът за него не е задължителен.

Четенето на част от Корана при витр, нафиле намазите и тези, чиито фарзове са два рекята, и в първите два рекята при тези, чиито фарзове са по четири рекята, е фарз. Кърaатът при задължителните намази се прави в първите два рекята, това е ваджиб. Затова умишленото пропускане на кърaата при първите им рекяти е мекрух (нежелателно) и ако бъде забравен, се прави сехив-седжде. Според правилното виждане четенето на сура „Фатиха“ в останалите рекяти е ваджиб и ако четенето ѝ бъде забравено, се прави сехив-седжде.

Що се отнася до размера на задължителния кърaат: според някои от учените кърaатът при всеки рекят от фарз намазите трябва да бъде по един айет, дълъг или кратък. Но според Имам Азам Ебу Ханифе и неговите ученици – Ебу Юсуф и Мухаммед, кърaатът трябва да бъде най-малко колкото три кратки айета или един дълъг, който се равнява на тях. Според това тяхно виждане айетите, които се състоят от една буква, като „Нун“, или една дума, като „Мудхамметаан“, не се смятат за достатъчни в намаза, защото не се приемат за кърaат.

Ако има човек, който не знае повече от един кратък айет, той – според Имам Азам – чете този айет в един рекят само един път, а според Ебу Юсуф и Мухаммед трябва да го прочете по три пъти. Но пак според тях, ако този човек знае наизуст повече от един айет, тогава не е позволено да го повтаря по три пъти.

Според достоверното виждане един дълъг айет, като „Айет-ул-курси“, може да се раздели и да се чете половината в един рекят, а другата половина – в другия, защото всяка половина от айета се равнява на три кратки айета. ۞

ВЪЗПИТАНИЕТО В СЕМЕЙСТВОТО

в светлината на Корана и сюннета на Пратеника

Без съмнение, мюсюлманинът е длъжен да възпита и напътства своето семейство към правилния път. На вярващия ислямът възлага отговорности към семейството му. Той е религия за семейството. Заедно с останалите семейства се образува едно по-голямо семейство – ислямската общност. Всяко семейство е една от крепостите на тази общност. Тази крепост трябва да бъде много здрава и силна.

За един вярващ първите хора, които ще напътства, трябва да бъдат хората в семейството му. След това, като започне от най-близките си, трябва да приканва и останалите хора към ислямската вяра.

Ако се изгради ислямското семейство и ако се запази, дори от време на време да има трусове в обществото, няма да има опасност от срив. Обаче само бащите мюсюлмани не са достатъчни за спасяването на тази крепост, наречена семейство. Непременно и майката трябва да бъде мюсюлманка и да се борят заедно. Защото, ако се опитаме да създадем ислямска общност, състояща се само от бащите, това няма да е нищо повече от напразни усилия. Затова в тази общност непременно трябва да присъстват и жените. Те са пазителите на идното поколение. От тях ще покълнат семената на бъдещето. Те ще ги обграждат с обич и състрадание, ще ги подкрепят със знание и воля. Не бива да се забравя, че първите повярвали на Мухаммед (с.а.с.), бяха една жена, един роб, едно дете и един търговец.

За съжаление обаче, не можем да претендираме за това, че сме успели да постигнем баланс в това отношение. Например литературата за деца и жени не е дори 10 процента от общата ни литература. Ние искаме, особено от децата, да четат книгите, които четем ние, и да се образоват от тях. Обаче задължително трябва да се знае, че докато мюсюлманинът не изгради примерното семейство и докато не го предостави като модел за обществото, усилията ни за създаване на мюсюлманско общество ще са напразни. Семейството е съставено от личности, а обществото – от семейства. Промяната в семейството започва поотделно от всеки човек, а в обществото – от всяко отделно семейство. Следователно трябва да се отдава значение поотделно на личността, семейството и обществото. Нека се вслушаме в повелите на Всевишния: „О, вярващи, пазете себе си и своите семейства от Огъня, горивото на който са хората и камъните! Там бдят строги и сурови ангели, които не се противят на Аллах в Неговата повеля към тях и вършат, каквото им се повели“ (сура Тахрим, 66: 6). „Предупреди най-близките си роднини“ (сура Шуара, 26: 214).

Днес господстващите в епохата разбирания и идеологии посочват семейството, най-вече ислямското, като остаряла традиция, която трябва да бъде премахната, и с всички възможности и средства се опитват да сринат ислямското семейство от основи. Всъщност знаят, че мюсюлманското семейство е основата на ислямското общество, и докато основата остава силна, другите ѝ части ще се възстановят за кратко време. И понеже знаят това, насочват прийомите си към жените с цел да развалят семейството. С тази цел първоначално ислямският начин на живот бива пренебрегван, а западният начин на живот – възвеличаван. Обявена е война срещу ислямското облекло и обратното – „модерното западно“ облекло бива посочвано за модел. В училищата поколенията са обучавани на изкривени философии, за които не е ясно какъв модел на личността подкрепят.

Всички средства, с които едно общество би могло да бъде подтикнато към деградация, са използвани систематично. В това отношение голяма роля играят медиите – пресата, радиото, телевизията. С излъчваните програми по медиите се прави опит да бъдат разпространени идеите, че в съвременните общества са нормални извънбрачните отношения между мъжа и жената, на хората се предлага като модел на поведение западният начин на живот. Сред тях се наблюдава подражание на този противоречащ на природата на човека

начин на живот и вместо семейство вече виждаме съжителство, смяна на съпрузи, ликвидирането на бракосъчетанието (никях), хомосексуализъм. Посредством рекламите се променя разбирането на хората за потребление и те се превръщат в послушни роби на капиталистическите пазари. А най-уязвимата част от обществото, която е подложена на въздействие, са жените. Всъщност покупките в семейството основно се ръководят от жената домакиня. От друга страна, чрез лудостта, наречена мода, жените се превръщат в „кукли" в ръцете на няколкото модни къщи по света. Поради уж модерното образование хората са отчуждени. Няма ги посещенията при роднини, взаимопомощта и всички норми, съдържащи смисъл в себе си. На тяхно място са поставени индивидуализмът и материалните блага.

Да, днес в целия свят има една семейна криза, по средата на която е поставена жената, майката. Моделът, който се налага днес в обществата ни, има и своето грозно лице, освен бляскавото, което сме свикнали да виждаме. Според статистиките всяко трето дете в Европа се ражда извънбрачно, 54 процента от девойките в гимназиална възраст са изгубили девствеността си и 58 на сто от американските младежи имат алкохолна зависимост. Семействата вече предпочитат да отглеждат не деца, а кучета и котки.

Да... Като погледнем около нас, виждаме, че все още най-здравите семейства са в ислямските общества. Обаче в хиляди семейства днес има дълбоки проблеми и трусове. Разводите в обществото все повече се увеличават. Семействата ни са застрашени от недоимъка, стреса, невежеството, недоверието, неуважението, липсата на любов и обич, егоизма.

Днес мюсюлманите (особено мъжете) по принцип пренебрегват семействата си и не ги включват в дейностите си по оповестяването на исляма. Мъжете мюсюлмани не отделят достатъчно време за жените и децата си, не се съвещават с тях, когато това е необходимо, не могат да отделят време за социалните им проблеми и културните им потребности. Поради тази причина много от младежите в мюсюлманските семейства нямат необходимите знания и качества, които би трябвало да притежават.

Структурата на нашето семейство е такава, че то има ролята да продължи поколенията, да възпита и образова децата, да подпомага физическото и психическото им развитие, да ги социализира и подготви за живота, да ги предпази от напреженията и опасностите... Днес в ислямския свят изпълнението на тези функции от семейството е от голямо значение, за да бъде борбата успешна и усилията – въздействащи.

След като се свържат всички тези неща, не можем да не говорим за необходимостта от „ислямизирането" на семейството, или възпитанието на мюсюлманското семейство. Всъщност отговорността ни в това отношение е голяма: „Всички сте овчари и всички сте отговорни за това, което ви е поверено. Държавният глава е един овчар и е отговорен за тези, които ръководи. Мъжът е отговорен за членовете на семейството. Жената е отговорна за дома на съпруга си и децата. Следователно всички сте овчари и сте отговорни за това, което ви е поверено." (Бухари, Муслим)

Тази молитва от Свещения Коран ни отваря хоризонта: „...и които казват: „Господи наш, дари ни със съпруги и потомци – радост за очите ни! И ни стори водители на богобоязливите!" (Фуркан, 25: 74).

На първо място трябва да се приеме, че за разрешаването на всички тези проблеми са ни нужни ислямско възпитание и като цяло – повишена ислямска чувствителност. Непременно трябва да се изведе на преден план семейството и то да стане основно училище за религиозно просвещение. Трябва да се увеличи литературата за жените и децата (книги, списания, CD-та, филми, театрални постановки и др.).

Като се има предвид трудността на детското възпитание, трябва да му се отдаде нужната значимост и да се създадат модели.

Трябва да се създаде една програма за мюсюлманското семейство, която всички те ще могат да практикуват по всяко време, ще могат да опресняват знанията си, да се мотивират; трябва да се планира една програма, която ще обхваща цялото семейство – жени, мъже и деца. За преодоляването на споменатите трудности от жената и ислямското семейство са нужни наистина добро познаване на Корана и прилагането му в живота. За тази цел представяме една примерна програма за вас, скъпите ни читатели.

Препоръчителна програма за семейно обучение

1. Беседата/урокът да започне с четене на Корана, да се завърши със сура Аср и молитва (кеффарат-ул-меджлис).
2. Членовете на семейството, които могат да четат Корана, трябва да помагат и на другите от семейството да се научат да го четат или да ги насочват към това. Това може да се изпълни в рамките на една програма, като се популяризира четенето на Корана у дома.
3. За да се увеличи радостта от молитвите в семейството, трябва да се отдава значение на кланянето на намаза в джемаат.
4. Да бъде изготвена програма за изучаване основните познания за исляма (илмихал), които всеки един мюсюлманин трябва да познава.
5. Всеки глава на семейство трябва да отдели един ден през седмицата за семейството си, за да практикуват програмата. През този ден е хубаво да не се включват телевизор, интернет и др. Трябва да се полагат усилия при изпълнението на програмата да присъства цялото семейство.

Аллах да ни дари с щастието да Му бъдем истински раби и последователи на Пратеника Му Мухаммед (с.а.с.).

МОЖЕ ЛИ ДА СЕ ЧЕТЕ КОРАН БЕЗ АБДЕСТ? МОЖЕ ЛИ ДА СЕ ЧЕТЕ КОРАН БЕЗ АБДЕСТ ОТ МОБИЛЕН ТЕЛЕФОН ИЛИ ЕКРАН НА КОМПЮТЪР?

Както всички знаят, Свещеният Коран е словото на Всевишния Аллах, Който повелява: „...той наистина е свещен Коран, в съхранената Книга – майка. Докосват го само пречистените" (ел-Вакиа, 56: 79). Взимайки предвид този айет, мнозинството от учените са приели, че четенето на Коран от мусхафа, т.е. Книгата, без абдест е харам (забранено), но ако се чете, без да се пипа Книгата – е джаиз (позволено).

Въпреки че относно този айет съществуват и други виждания и тълкувания, то мнозинството от учените са приели споменатото по-горе становище.

Тук не трябва да се бърка между това Коранът да се докосне без абдест и това да се чете без абдест. Първото не е позволено, а второто е позволено.

Що се отнася до този, който е джунуб, т.е. няма гусюл, за него както не е позволено да го пипа, така не е позволено и да го чете.

Но ако има такива, които искат да четат някои сури и айети като „Айетул-курси", „Фатиха", „Ихляс", „Муввизетейн" с възнамерение за дуа, тогава това е позволено. Както няма никакъв проблем и в това да се чете тевбе, истигфар, текбир, техлил, тевхид, тесбих, тахмид и т.н.

Докосването на мобилен телефон или друг електронен носител, в който е свален електронен вариант на Свещения Коран, е позволено и няма никакъв проблем да се носи в джоба. Защото това, което носим, е електронен носител, а той не се счита за мусхаф. Според това не е проблем, ако се чете Коран от мобилен телефон или друг електронен носител без абдест. Но заедно с всичко това по-добре и по-приемливо е винаги, когато се чете Коран, да сме с абдест. И Аллах Теаля знае найдобре!

Беседа на коранистите, според които Коранът е достатъчен

На това заседание разговорът се води около Корана, като разумът е единственото водещо средство за разбирането му. Тук всеки изразява мнението си освен Пратеника на Аллах (с.а.с.). Онези, които нямат доблестта да му дадат думата, често изразяват респективно „много правилното мнение" на еди-кой си учен или ходжа. Подчертава се необходимостта от размишление, като се отдава значение най-много на разума и личното мнение.

Модераторът на беседата прочита айетите, тълкува значението им и задава следните въпроси:

– Г-н Ахмед, Вие как разбирате този айет?

Г-н Ахмед започва:

– Според мен...

– Вие какво мислите по въпроса, г-н Мехмед?

Г-н Мехмед:

– Няма как да не спомена прекрасното мнение на нашия учен, който по този въпрос казва, че...

– А Вашето мнение, г-н Али?

– Валлахи, аз не съм съгласен с вас. Според мен по-правилно е да кажем, че...

Същият въпрос се задава и на новоприсъединилия се г-н Осман.

– Г-н Осман, Вие какво мислите?

Осман е щастлив и горд, че се допитват до мнението му. Няма да каже, че не знае. За него това ще е срамота. От една страна, той започва с размишленията си, докато другите го обсипват с комплименти с цел да го привлекат за постоянно към групата си.

В тази беседа спорът, породен от сблъсъка на различните мнения, стига до взаимни обиди. Недоизслушаният участник или онзи, чието мнение се отхвърля, започва да развива определени комплекси. Всеки взима думата, но Пратеника на Аллах (с.а.с.) говори най-малко, освен ако не му е отнета тази възможност! Не остава време за него от учените и ходжите с уникалните им мнения и открития и от онези, които се смятат за специалисти по тефсир след малкото знание, което са придобили.

На тази беседа липсва уважение към Мухаммед (с.а.с.) и към хората на знанието. Истинските учени в случая са предатели, които заблуждават хората, като влагат измислици в религията, а техните грешки остро се критикуват от други „учени".

И накрая беседата се превръща в среда, където всеки егоистично изказва мнението си и шейтанът заема позиция. Тук липсват духовност и научна етика.

Докато стойностните беседи започват със словото на Всевишния Аллах, след което се дава пример от сюннета и живота на Неговия Пратеник (с.а.с.), тълкуват се от разясненията на искрените учени. Резултатът от всичко това е правилно разбиране на религията и правилно прилагане на принципите ѝ.

„Докато стойностните беседи започват със словото на Всевишния Аллах, след което се дава пример от сюннета и живота на Неговия Пратеник (с.а.с.), тълкуват се от разясненията на искрените учени.

„СЕДМИЦА НА СИРАЦИТЕ“

се превърна в традиция на отдел „ Социален “ на Главно мюфтийство. Благодарение на Вашата подкрепа и съдействие, кампанията успява да подпомогне сираците.

Подкрепата за децата, лишени от семейство и от родителска грижа, е дълг на всеки мюсюлманин и на мюсюлманската общност. Пратеникът на Аллах (с.а.с.) казва: ***„Аз и настойникът (който отглежда сирака) ще бъдем така в Рая** (и сравни близостта между показалеца и средния пръст).“* (*Бухари*)

Броят на сираците в България, които са настанени в социални институции, надвишава 4 755. Всяко едно дете, след като се роди, има право на съществуване, на семейна обич, на образование, на здравни грижи. Това е голямо изпитание за всички. За това нека не изоставяме сираците! Всевишният Аллах е повелил следното:

„И дават храна въпреки че и те я обичат на нуждаещ се и на сирак, и на пленник...” (76:7)

В израз на солидарност и добросърдечност Ви приканваме да се включите в помощ на децата без родители в благотворителната кампания:

„НЯКОГА ПОМИСЛИ ЛИ ЗА СИРАЧЕ“!

Подпомогнати сираци за годините.

2013 – 7 сирака
2014 – 81 сирака
2015 – 158 сирака
2016 – 211 сирака

Събрани средства през годините в Седмица на сираците:

2013 –32 988,00 лв.
2014 – 58 508, 97лв.
2015 – 81 522,98 лв.

Всяко подпомогнато дете получава месечно по 50,00 лева.

Дарения може да направите във фонд „Сираци“ на Главно мюфтийство, в касите по районните мюфтийства и в сметката на Главно мюфтийство BG72STSA93000007374577, като посочите целта на дарението.

Събраните средства се използват единствено в полза на децата сираци.

Периодично в сайта на изповеданието може да видите актуална информация за събраните средства.

ПРОБЛЕМЪТ С ВАКЪФИТЕ В ДНЕВНИЯ РЕД НА ОССЕ

Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа (ОССЕ) проведе годишната си конференция на върха по изпълнение на човешкото измерение (HDIM) във Варшава.

Представителите на Главно мюфтийство на мюсюлманите в България Джелал Фаик и Хайри Емин взеха участие в сесиите за „Свободата на мисълта, съвестта, религията и вярата", както и организираха панел за представяне на проблемите с възстановяването на вакъфските имоти на Изповеданието. Те взеха участие в пленарна зала и представиха проблемите със свободата на вероизповеданията, а именно законопроектите и промените в Закона за вероизповеданията в българския парламент, предложени от националистите.

КОНФЕРЕНЦИЯ ЗА ВАКЪФИТЕ В ЕС

Главният мюфтия Мустафа Хаджи и главният секретар Джелал Фаик взеха участие в международна конференция на тема „Вакъфите в Европейския съюз" в Любляна, Словения. Домакин на конференцията беше Ислямската заедница в Република Словения с подкрепата на Ислямската банка за развитие и Генералния секретариат на вакъфите в Кувейт. Събитието протече в пет различни сесии, в които основните теми бяха състоянието на вакъфите в страните членки на ЕС. Главният мюфтия представи състоянието на вакъфите в България, тяхното значение в миналото и днес.

В ШУМЕН ОТБЕЛЯЗАХА ДЕНЯ АШУРЕ

Районно мюфтийство–Шумен отбеляза Деня Ашуре. Честването на този ден е свързано с много стара историческа традиция. Във връзка с това в джамията „Шериф Халил паша" беше направена дуа за шехидите при Кербеля и за всички шехиди, жертвали живота си за вярата и справедливостта. На излизане от петъчния намаз присъстващите бяха почерпени с традиционно делиорманско ашуре.

400 ГОДИНИ ОТ ПОСТРОЯВАНЕТО НА ДЖАМИЯТА „ИБРАХИМ ПАША"

В Разград бе отбелязана 400-годишнината от построяването на джамията „Ибрахим паша". В рамките на еднодневната програма бяха организирани научен панел, фотоизложба и тематичен спектакъл. На събитието присъстваха представители на Мюсюлманско изповедание, община Разград, авторитетни учени и много гости от региона.

ИСЛЯМСКИЯТ ИНСТИТУТ В УСЛУГА НА ЦЯЛОТО ОБЩЕСТВО

Висшият ислямски институт отвори врати за новата учебна 2016/2017 година. С високо подготвения си преподавателски състав и осемдесетте си студенти институтът вече 26 години продължава да бъде в услуга на цялото българско общество.